Netwerk bezoekerscentra

[redacted]

staatsbosbeheer

Natuurmonumenten
Beschermt natuur in Nederland

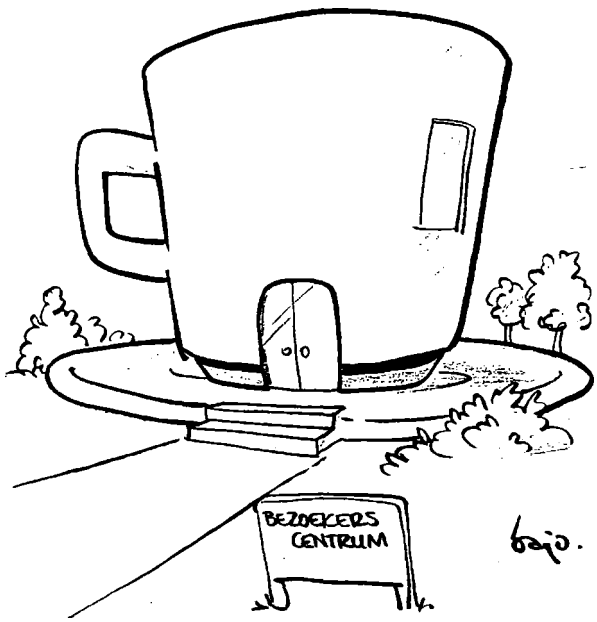
Gelderse Bezoekerscentra
ons binnen kijkt, ziet buren meer

De Nederlandse Gemalen STICHTING

'Geen kleffe broodjes en bekertjeskoffie!'

Een onderzoek naar de publieks-verwachtingen ten aanzien van bezoekerscentra in Nederland

September '05

Verslaglegging en interpretatie
Enit Scholtens, IVN Consulentschap Noord-Holland
Projectleider Netwerk Bezoekerscentra

Uitvoering onderzoek
Intomart GFK

pgave

2

nderzoek 3

4

of niet bezoeken van natuurgebieden 4

of niet bezoeken van een bezoekerscentrum 4

n gaan mensen naar een bezoekerscentrum? 6

en bezoekers 8

ring van bezoekerscentra 9
Voldeed het centrum aan de verwachtingen? 9
Reactie op 17 stellingen 9
Verschillen tussen centra 10

aciliteiten worden belangrijk gevonden? 11

nformatie wordt gewenst? 13

n de resultaten en aanbevelingen 15

jst
espondenten dat de bezoekerscentra bezocht heeft
op stellingen
ing per centrum
king van de bezoekerscentra op de scores van de stellingen
ter stimulering van bezoek
e informatie
wensen

1. Inleiding

Nederland is ongeveer 120 bezoekers- en informatiecentra rijk. Deze variëren in omvang en opzet sterk. Zo draait de een geheel op vrijwilligers, en heeft de ander 8 mensen in dienst. De een is gevestigd in een monumentaal pand, de ander in een noodgebouw. Ook bezoekersaantallen variëren sterk: van 5.000 tot maar liefst 300.000 bezoekers per jaar.

Wat ze echter allemaal gemeen hebben is dat ze allen informatie verstrekken over het nabijgelegen natuurgebied en hierin activiteiten organiseren. Ze spelen daarom een belangrijke functie bij het bevorderen van natuurbeleving en natuurvriendelijk gedrag. Daarnaast zijn ze het visitekaartje van de beheerder van het gebied.

In 2003 is het netwerk bezoekerscentra gestart, een samenwerking tussen het IVN, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, de Kring van Gelderse Bezoekerscentra en de Nederlandse Gemalen Stichting.
Hoofddoel van dit netwerk is het bevorderen van kennisuitwisseling en samenwerking tussen de bezoekerscentra. De activiteiten van het netwerk worden medegefinancierd door het Ministerie van LNV.

Tijdens de drie themabijeenkomsten die het netwerk het afgelopen jaar organiseerde kwamen vragen naar boven als 'wat verwacht het publiek eigenlijk van bezoekerscentra?' en 'welk imago hebben bezoekerscentra?'.
Om op deze essentiële vragen antwoorden te krijgen is besloten om onderzoek te doen naar publieksverwachtingen van bezoekerscentra.

In dit verslag een uitgebreid overzicht van de uitkomsten van dit onderzoek. De resultaten worden in hoofdstuk 3 behandeld, details staan in de bijlagen. In hoofdstuk 4 zijn de uitkomsten beschouwd en aanbevelingen opgenomen.

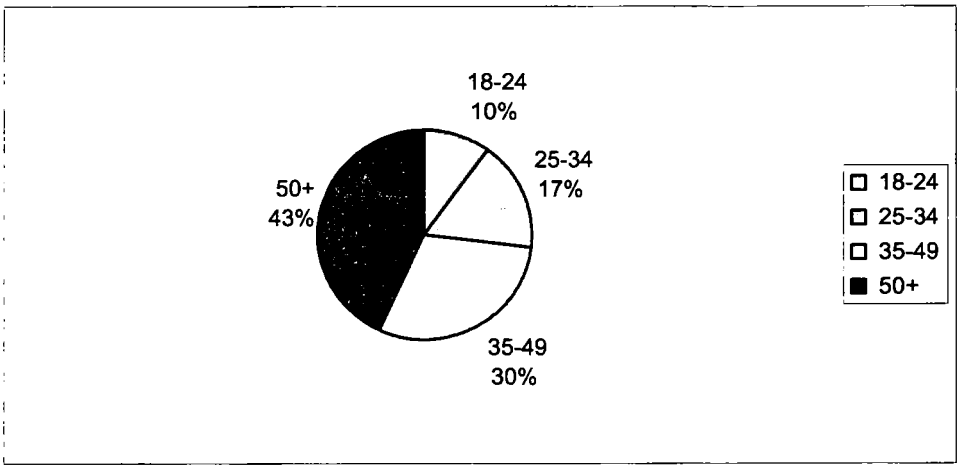
Vanuit het projectteam netwerk bezoekerscentra werd de vraag: 'Wat vinden mensen van de natuurgebieden die ze bezoeken en wat verwachten ze ervan?' ook van belang geacht. Echter, in 1999 is reeds door Intomart in opdracht van het ministerie van LNV een uitgebreid onderzoek gedaan naar de wensen van Nederlanders ten aanzien van natuur en groen in hun leefomgeving. Daarom is ervoor gekozen in dit onderzoek daar niet dieper op in te gaan. In bijlage 8 zijn enkele bevindingen uit het rapport 'Mensen wensen' opgenomen*.

** Reneman e.a. (1999), Mensen wensen, De wensen van Nederlanders ten aanzien van natuur en groen in de leefomgeving, Intomart*

2. Opzet van het onderzoek

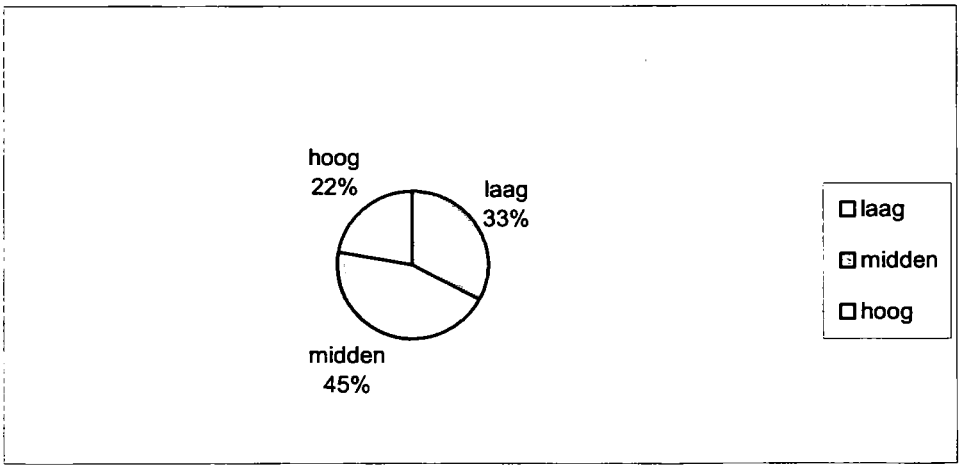
De vragenlijst, zie bijlage 1, is opgesteld door het projectteam van het netwerk samen met bureau Intomart GFK. Intomart GFK heeft de vragenlijst vervolgens digitaal aangeboden aan hun internetpanel.
In totaal hebben 3001 mensen van het panel de vragenlijst ingevuld en geretourneerd. Hierna worden zij respondenten genoemd.
Van deze mensen zijn o.a. gegevens bekend van het geslacht, de leeftijdscategorie, opleiding, huishoudgrootte en uit welke provincie ze komen.
De verdeling over de leeftijdscategorieën van de respondenten was als volgt: (let op: de categorieën zijn qua aantallen jaren niet even groot)

Leeftijd (jaar)	18-24	25-34	35-49	50+
Aantal (%)	301 (10.0%)	507 (16.9%)	902 (30.1%)	1291 (43%)

De verdeling van opleiding:

Opleidingsniveau	laag	midden	hoog
Aantal (%)	980 (32.7%)	1354 (45.1%)	667 (22.2%)

De antwoorden op de vragen zijn per computer verwerkt en omgezet in tabellen waarbij ook de significantie van de uitkomsten aangegeven was.
Deze tabellen zijn geïnterpreteerd en de belangrijkste resultaten zijn eruit gehaald en verwerkt in dit verslag.

3. Resultaten

3.1 Het wel of niet bezoeken van natuurgebieden

De vragenlijst begon met de vraag: 'Hoe vaak bezoekt u natuurgebieden?'

- Van de 3001 respondenten zegt 15.6% (469 mensen) vrijwel nooit een natuurgebied te bezoeken. Deze mensen waren na deze vraag klaar met de vragenlijst.
- Van de laag opgeleide mensen gaat een groter deel (18.5%) nooit naar natuurgebieden dan van de hoog opgeleide mensen (11.1%).
- Van de hoog opgeleiden bezoekt een groter deel (42.9%) 4 keer per jaar of vaker natuurgebieden dan van de laag opgeleiden (30.1%).
- In Drenthe en Gelderland is het aandeel mensen dat 4 keer per jaar of vaker een natuurgebied bezoekt groter dan in de andere provincies.

Conclusies:

- *15.6% van de mensen bezoekt nooit natuurgebieden*
- *Hoger opgeleide mensen bezoeken vaker natuurgebieden dan lager opgeleide mensen en meer lager opgeleiden gaan nooit naar natuurgebieden.*

3.2 Het wel of niet bezoeken van een bezoekerscentrum

Vervolgens is gevraagd of men wel eens een bezoekerscentrum heeft bezocht. De definitie van een bezoekerscentrum is daarbij gegeven.

- Van het totale aantal respondenten dat wel natuurgebieden bezoekt (2532), heeft 31.1% nog nooit een bezoekerscentrum bezocht.
- In leeftijdscategorie 25-34 jaar is een groter deel (38.7%) dat nog nooit een bezoekerscentrum heeft bezocht dan in de andere leeftijdscategorieën (het gemiddelde was 31.1%), bij de 50-plussers is het aantal dat wel een bezoekerscentrum heeft bezocht juist groter (73.6% tegen gemiddeld 68.9%).
- Meer lager opgeleide mensen (38.8%) hebben nog nooit een bezoekerscentrum bezocht dan hoger opgeleide mensen (21.1%).
- In de regio noord blijken minder mensen nooit naar een bezoekerscentrum te gaan (22.8% tegen gemiddeld 31.1% in de andere regio's). De Drenten spannen daarbij de kroon met 19.0% die nooit naar een bezoekerscentrum zijn geweest.

Aan degenen die nooit bezoekerscentrum hebben bezocht is gevraagd wat hiervan de reden is. Men kon meerdere redenen aangeven. De belangrijkste redenen die aangegeven zijn:

1	Ik ga alleen om te wandelen of te fietsen	57.6%
2	Ik weet niet wat een bezoekerscentrum mij te bieden heeft*	23.0%
3	Ik heb geen behoefte aan een bezoekerscentrum	20.8%
4	Andere reden (zie hieronder)	9.3%
5	Ik heb geen behoefte aan informatie over de natuur	4.7%

* Dit geldt vaker voor 25-34 jarigen en het minst vaak voor 50-plussers

De geënquêteerden konden aangeven welke andere reden ze hebben om nog nooit een centrum te hebben bezocht. De gegeven antwoorden resulteerde in een waslijst van redenen, die grofweg als volgt in te delen was:

Reden	**Aantal keer genoemd**
Weet al veel van de natuur/ben vaak in de natuur/woon er middenin	7
Nog nooit een tegengekomen/niet aan de orde geweest/nooit aan gedacht/nooit van gehoord/wist niet dat het bestond	7
Slechte indruk van een bezoekerscentrum (saai, niet aantrekkelijk, mis een aantal voorzieningen)	6
Niet bekend met locatie van bezoekerscentrum	6
Niet goed toegankelijk voor rolstoelers/scootmobiel/niet goed ter been/lichamelijke beperking	6
Natuurbeleving belangrijker dan informatie, geniet op mijn eigen manier, liever zonder begeleiding	5
Geen bezoekerscentrum aanwezig	5
Tijdgebrek	5
Stond voor gesloten deur	4
Ik ga alleen om te wandelen (al dan niet met de hond)	4
Hond mag niet mee	3
Bang dat kinderen zich zullen vervelen	2
Hoort niet thuis in de natuur	1
Te weinig te bieden	1
Overige redenen	10

Enkele interessante opmerkingen die bij deze vraag gemaakt zijn:

- 'Meestal is een bezoekerscentrum een slecht compromis tussen winkel, museum en nog een paar dingen: de natuur is buiten!'
- 'Te weinig andere faciliteiten erom heen'
- 'Ik zou niet weten waar het bezoekerscentrum voor het gebied waar ik heenga is!'
- 'Het was vaak dicht als wij er kwamen of we moesten betalen'
- 'Ik ben altijd bang dat de kinderen zich daar snel zullen vervelen'
- 'Als wij de natuur in trekken gaan wij vaak met de hond wandelen en die zijn vaak niet gewenst in bezoekerscentra'

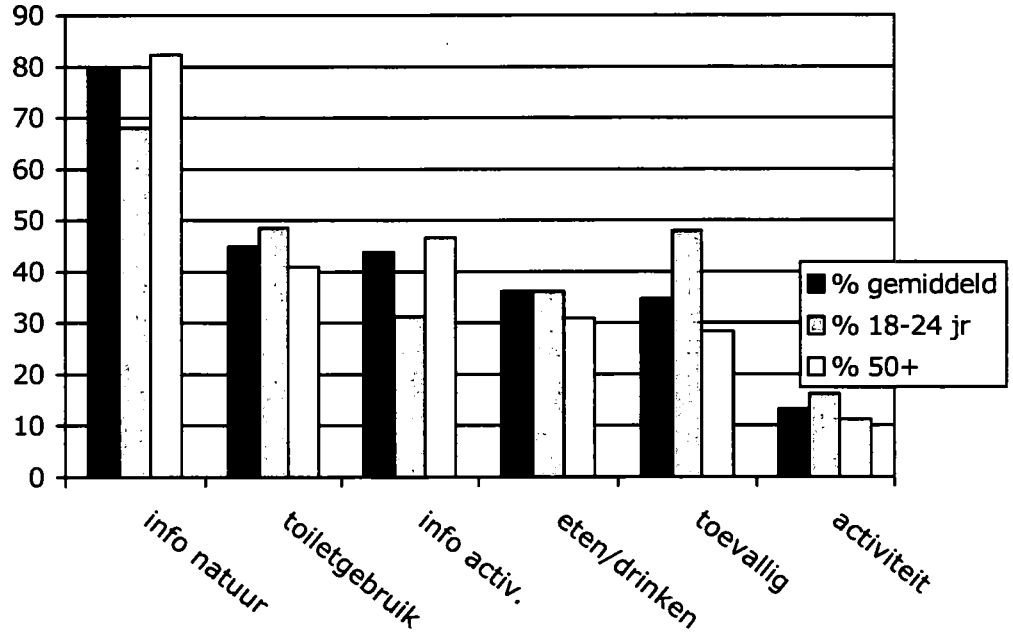
Conclusies

- *Ongeveer eenderde van de natuurbezoekende mensen bezoekt nooit een bezoekerscentrum*
- *Drenten bezoeken vaker bezoekerscentra dan de inwoners van andere provincies*
- *De belangrijkste reden om nooit een bezoekerscentrum te bezoeken is dat men de natuurgebieden alleen bezoekt om te wandelen en te fietsen.*
- *Een deel van de mensen heeft nog nooit van een bezoekerscentrum gehoord of is er nooit een tegengekomen.*
- *Ongeveer een kwart van de mensen die nog nooit een bezoekerscentrum hebben bezocht zegt niet te weten wat een bezoekerscentrum te bieden heeft*
- *Een-vijfde van de niet-bezoekers geeft aan geen behoefte te hebben aan een bezoekerscentrum*

3.3 Waarom gaan mensen naar een bezoekerscentrum?

Aan de mensen die hebben aangegeven al eens naar een bezoekerscentrum te zijn geweest, is gevraagd 'wat is de reden dat u het bezoekerscentrum heeft bezocht?'. Men kon hierbij meerdere antwoorden aangeven.
De respons op deze vraag was als volgt, waarbij de meest genoemde reden bovenaan staat, de minst genoemde onderaan.

	Reden	Gemiddeld	18-24 jaar	50+
1	Voor informatie over het natuurgebied	79.7%	68.1% (1)	82.3 (1)
2	Naar het toilet gaan	44.9%	48.5% (2)	41.0 (3)
3	Voor informatie over activiteiten in het natuurgebied	43.8%	31.3% (5)	46.6 (2)
4	Eten en/of drinken	36.2%	36.2% (4)	30.9 (4)
5	Er toevallig langs komen	34.7%	47.9% (3)	28.3 (5)
6	Voor deelname aan een activiteit	13.2%	16.6% (7)	11.1 (6)
7	Voor een georganiseerd uitje	10.7%	17.8% (6)	9.6 (7)
8	Andere reden (zie hieronder)	3.7%	5.5% (8)	3.4 (8)
9	Weet ik niet meer	0.5%	1.2% (9)	0.2 (9)

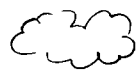
- Uit de vergelijking van de resultaten bij de leeftijdsgroep 18-24 jaar en de leeftijdsgroep 50-plussers, blijkt dat er duidelijke verschillen in behoeftes tussen deze leeftijdsgroepen bestaan. Naar mate de mensen ouder zijn, hoe belangrijker ze het verkrijgen van informatie vinden. 50-plussers vinden vooral informatievergaring belangrijk, bij de jongere mensen scoort het toiletgebruik en eten/drinken hoger.
- Jongeren gaan minder snel bewust naar een bezoekerscentrum. Ze komen er vaak toevallig terecht, of voor deelname aan een activiteit of georganiseerd uitje.
- Hoger opgeleiden hebben een grotere behoefte aan informatievergaring (85.3%) en toiletgebruik (51.1%) dan laag opgeleiden (respectievelijk 75.3% en 41.3%).

Daarnaast speelt het toevallig langskomen bij de hoger opgeleiden een grotere rol (41.2%) dan bij laag opgeleiden (30.9%)

- Mensen uit regio zuid vinden eten en/of drinken een belangrijkere reden (41.1%) om naar een bezoekerscentrum te gaan dan mensen uit de andere regio's (Oost b.v. 32%). Dit geldt vooral voor de mensen uit Utrecht en Limburg. In Noord-Brabant en Utrecht komen vaker toevallig langs een centrum dan de mensen uit de ander provincies, terwijl de mensen in Friesland eerder vanwege een georganiseerd uitje naar een centrum gaan.
- De andere redenen om bezoekerscentra te bezoeken waren:

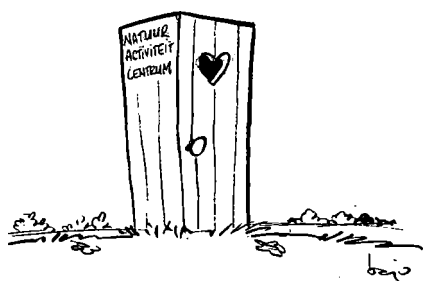
Reden	**Aantal keer genoemd**
Voor wandelingen/fietstochten, ter oriëntatie, wandel/fietskaarten	15
Leerzaam en leuk voor de kinderen	11
Voor de winkel	7
Om te kijken of er iets nieuws is/structureel bezoek	5
Educatie/schoolexcursies/kinderpartijtje	3
Interesse in speciale dingen van het gebied	3
Bewuster te kunnen wandelen, meer te genieten	2
Omdat mijn vrouw er naar binnen wil/omdat mijn man interesse had	2
Fotograferen	2
Om uit te rusten/pauzeren	2
Ontspanning, gezelligheid	2
Fiets of boot/kano huren	2
Tentoonstellingen	1
Schuilen voor het weer	1
Contact met beheerder van het gebied	1
Gehandicapte toilet	1
Overige redenen	4

Met betrekking tot de winkel werden de volgende producten dikwijls genoemd: plattegronden, wandel- en fietskaarten, streekproducten en producten uit het natuurgebied

Conclusies

- *Mensen komen vooral naar een bezoekerscentrum om informatie te krijgen over het natuurgebied, daarnaast zijn bezoek aan toiletten, informatie over activiteiten en eten of drinken belangrijke redenen om naar een bezoekerscentrum te gaan.*
- *50-plussers vinden vooral informatievergaring belangrijk, bij de jongere mensen scoort het toiletgebruik en eten/drinken hoger.*
- *Er zijn enkele provinciale verschillen geconstateerd met betrekking tot de redenen om naar bezoekerscentra te gaan.*

3.4 Aantallen bezoekers

Gevraagd is welke bezoekerscentra de ondervraagden in het verleden bezocht hebben. De lijst van bezoekerscentra geregistreerd binnen het netwerk is daarbij aangegeven. Men kon meerdere centra aankruisen.
In bijlage 2 is een overzicht gegeven van het aantal respondenten dat ieder bezoekerscentrum bezocht heeft.
De top 10 door de ondervraagde groep meest bezochte centra zijn is:

Naam van het centrum	**Aantal**	**Percentage van de respondenten**
1. BC De Hoge Veluwe	474	27.2%
2. EcoMare	360	20.6%
3. Informatiecentrum Orvelte	324	18.6%
4. Biesboschcentrum Dordrecht	316	18.1%
5. Informatiecentrum Lhee	274	15.7%
6. Natuurcentrum Veluwe	245	14.0%
7. BC Nationaal Park Duinen van Texel	233	13.4%
8. BC Sonsbeek	227	13.0%
9. BC Dwingelderveld	225	12.9%
10. BC De Biesbosch	221	12.7%

Een aantal centra blijkt vooral onder de leeftijdsgroep 50+ (b.v. BC Hoge Veluwe, Biesboschcentrum Dordrecht, BC Sallandse Heuvelrug, BC Oostvaardersplassen) populair te zijn, enkele andere centra vooral bij de leeftijdsgroep 35-49 (b.v. EcoMare, BC NP Duinen van Texel, BC De Boswerf en Mobilion).
Er is ook bekeken waar het bezoek per centrum vandaan komt. De uitkomsten hiervan zijn niet opmerkelijk: de bezoekers komen overwegend uit de provincies waarin de centra in of nabij liggen.

Bezoekerscentra in de provincie:	**Trekken vooral bezoekers uit de provincies:**
Utrecht	Utrecht, Noord-Holland en Flevoland
Zeeland	Zeeland en Noord Brabant
Groningen	Geen uitkomt: te lage aantallen
Limburg	Limburg en Noord Brabant
Overijssel	Overijssel, Friesland en Drenthe
Zuid Holland	Zuid Holland en Noord Brabant
Drenthe	Drenthe, Overijssel, Groningen en Friesland
Noord-Holland	Noord Holland
Gelderland	Zuid Holland en Gelderland
Noord Brabant	Noord Brabant
Friesland	Friesland en Groningen
Flevoland	Flevoland en Noord Holland

Conclusies

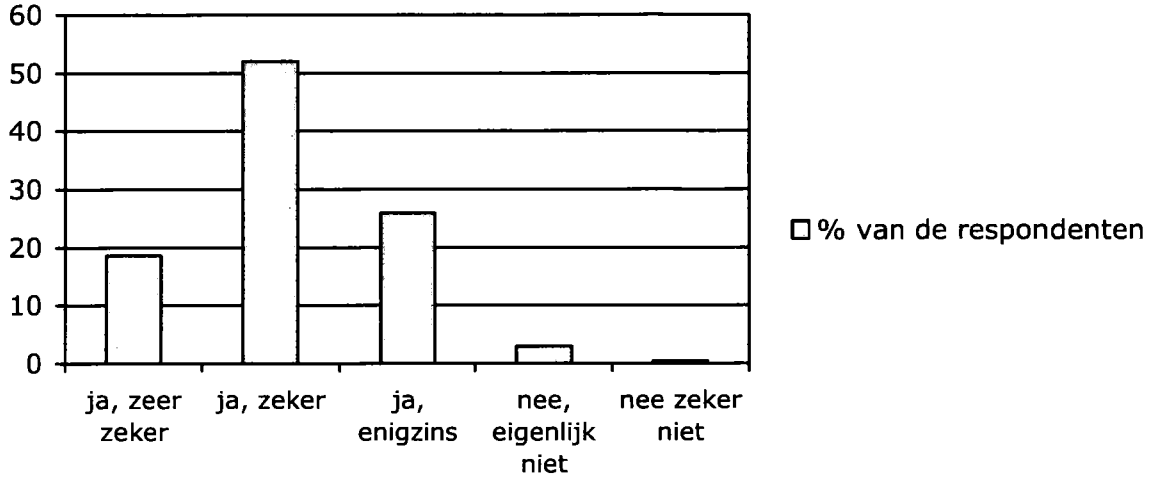
- *De leeftijdsopbouw van het publiek verschilt tussen bezoekerscentra.*
- *Bezoekers komen overwegend uit de provincies waar de centra in of nabij liggen.*

3.5 Waardering van bezoekerscentra

De respondenten hebben aangegeven welk bezoekerscentrum ze het laatst hebben bezocht om in het algemeen de waardering van bezoekerscentra te bevragen.

3.5.1. Voldeed het bezoekerscentrum aan de verwachtingen?

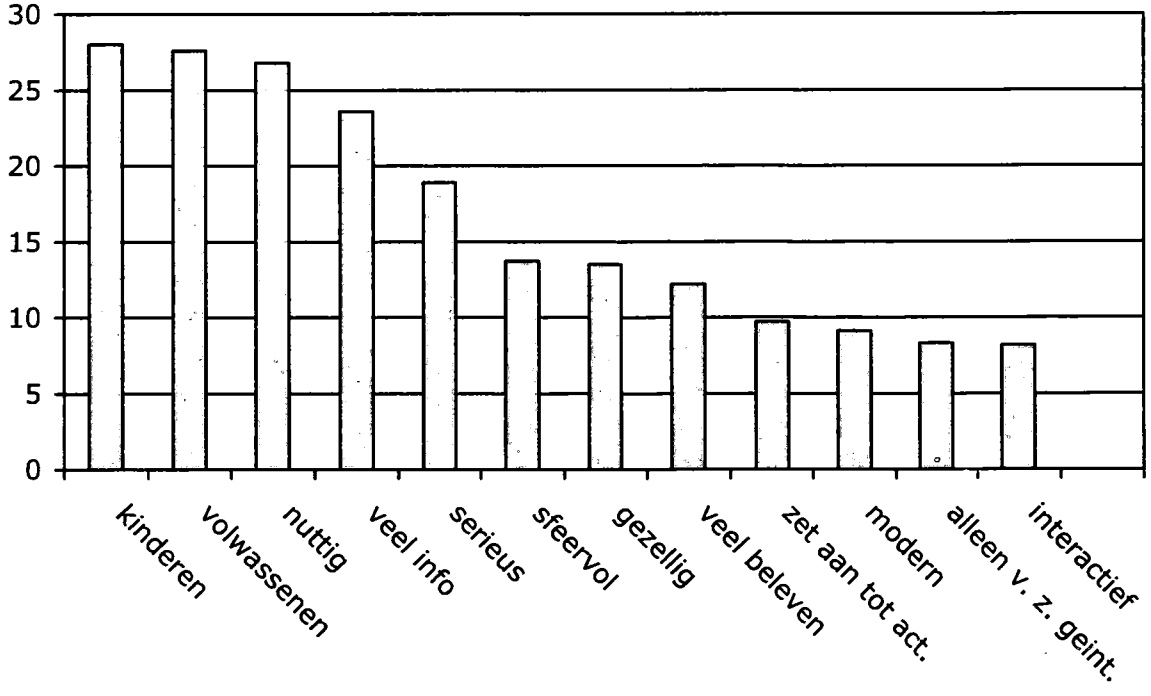
Aan de respondenten is gevraagd of het bezoekerscentrum aan de verwachtingen voldeed.
De gemiddelde uitkomst van alle centra samen was als volgt:

De centra voldoen gezamenlijk dus grotendeels aan de verwachtingen van de bezoekers. Opvallend is dat naar mate de leeftijd hoger is, de waardering voor bezoekerscentra groter is.

3.5.2 Reactie op 17 stellingen

Daarnaast zijn 17 stellingen voorgelegd waarop ze het laatste bezochte bezoekerscentrum moesten waarderen. In bijlage 3 is per stelling aangegeven hoe op de stellingen gereageerd is. Een overzicht wordt gegeven in de grafiek hieronder.

De opvallendste resultaten van de stellingen zijn (zie grafiek hierboven):

- De bezoekerscentra gezamenlijk scoren hoog op: geschiktheid voor kinderen en volwassenen, nuttig zijn, geven van veel informatie en serieusheid
- De centra scoren aanzienlijk lager op punten als: interactiviteit, modern zijn, het aanzetten tot activiteiten en dat er veel te beleven is
- In het algemeen beoordelen vrouwen, lager opgeleiden en 50-plussers bezoekerscentra positiever dan mannen, hoger opgeleiden en jongere mensen. Zo vinden vrouwen bezoekerscentra gezelliger en sfeervoller dan mannen.
- Ouderen en lager opgeleiden vinden vaker dat er veel te beleven is. Mensen uit grote steden vinden vaker dat er niet veel te beleven is.
- Jonge mensen, leeftijdsgroep 18 tot 24 jaar en hoger opgeleiden vinden bezoekerscentra saaier dan 50 plussers en lager opgeleiden.
- Lager opgeleiden en mensen uit de grote steden zijn het vaker eens met de stelling dat bezoekerscentra vooral interessant zijn voor mensen die zeer in de natuur zijn geïnteresseerd.

Van de centra waarover minimaal 25 personen hun mening hebben gegeven, is een overzicht gemaakt van de waardering per centrum (zie bijlage 4). Indien er van een centrum minder gegevens beschikbaar waren, waren de resultaten niet significant en daarom niet opgenomen in dit verslag.

3.5.3 Verschillen tussen centra

Bij vergelijking van de scores van de centra blijken er nogal wat verschillen te zijn. Deze vergelijkingen zijn vooral interessant om van elkaar te kunnen leren.
Hieronder enkele vergelijkingen, waarbij de percentages van toepassing en zeker van toepassing zijn samengenomen. Meer vergelijkingen zijn opgenomen in bijlage 5.

- Grote verschillen zijn te zien bij de stelling 'het bezoekerscentrum is modern'. Hier scoort Infopunt De Kemphaan maar liefst 80,7% en Informatiecentrum Orvelte slechts 10,8%.
- Ook bij de stelling 'In het bezoekerscentrum is veel te beleven' is veel variatie te zien. Hier scoort EcoMare het hoogst met 70,4% en BC Meijendel het laagst met 14,7%.
- Ook bij de stelling 'het bezoekerscentrum zet aan tot activiteiten' scoort BC Meijendel laag met 17,6%, terwijl BC Oisterwijk hier het hoogst scoort met 61,9%
- Bezoekerscentrum De Hoep (86,7%) en BC Het Amsterdamse bos (84,6%) scoren hoog op de stelling 'het bezoekerscentrum is geschikt voor kinderen' , terwijl BC Schiermonnikoog (48,0%) en BC Meijendel (47,1%) hierop laag scoren.
- BC 's-Graveland scoort het hoogst bij de vraag of het centrum aan de verwachting voldeed: maar liefst 92,6%. Het Boomkroonpad scoorde hier het laagst met een score van 55,8%.

Conclusies

- *De bezoekerscentra in Nederland worden hoog gewaardeerd op punten als geschiktheid voor kinderen en volwassenen, nuttig zijn, geven van veel informatie en serieusheid, echter lager op interactiviteit, modern zijn, het aanzetten tot activiteiten en dat er veel te beleven is*

- *Centra worden door het publiek verschillend gewaardeerd. Waar het ene centrum hoog op wordt gewaardeerd, wordt het andere centrum een stuk lager op gewaardeerd en vice versa.*
- *De uitkomsten van dit onderdeel biedt een goede mogelijkheid centra onderling te vergelijken.*

3.6. Welke faciliteiten worden belangrijk gevonden?

Gevraagd is welke redenen de mensen stimuleert om naar bezoekerscentra te gaan. Dit is zowel gevraagd aan mensen die nog nooit een bezoekerscentrum hebben bezocht als aan mensen die dit wel hebben gedaan.
Hieronder het overzicht van de scores per genoemde reden. In bijlage 6 zijn de resultaten in z'n geheel opgenomen.

Reden ter stimulering van bezoek	**Gemiddelde score (%)**	**Score bij bezoekers van centra (%)**	**Score bij niet-bezoekers(%)**
Toiletten	85,3	84,6	86,8
Restauratievoorziening	78,4	77,2	80,9
Terras	71,3	69,7	74,8
Tentoonstellingen	71,0	80,2	50,6
Schriftelijke informatie	70,0	78,2	51,8
Informatiebalie	60,8	68,0	44,9
Georganiseerde activiteiten	56,2	61,5	44,2
Activiteiten voor kinderen	50,8	53,7	44,3
Winkel	49,1	56,0	33,7
Speelmogelijkheden kinderen	49,0	50,6	45,5
Film- of videozaal	47,3	53,4	33,9
Fietsverhuur	46,2	46,8	45,1
Aanbod arrangementen	45,0	46,8	41,0
Voorzieningen rolstoelgebruikers	38,7	42,6	30,1
Educatieve ruimte voor scholen	38,0	43,9	25,0
Voorzieningen blinden en slechtzienden	28,4	31,0	22,6
Ruimte waar je kunt vergaderen/die je kunt huren	10,1	11,3	7,4

Toiletten en een restauratievoorziening blijken een bezoek aan bezoekerscentra vooral te bevorderen, vergaderruimten het minst.

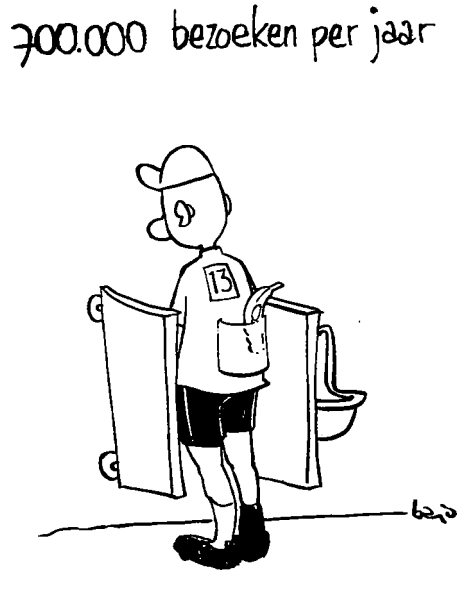
Bij vergelijking van de scores van bezoekers en mensen die nooit bezoekerscentra bezoeken, blijkt dat daar verschillen te zien zijn. Niet-bezoekers vinden bijvoorbeeld tentoonstellingen, schriftelijke informatie, de informatiebalie, activiteiten en de winkel eens stuk minder belangrijk dan bezoekende mensen.

De ondervraagden konden ook zelf redenen aangeven. Deze staan uitvoerig vermeld in bijlage 6.
De meest genoemde waren:

Reden	**Aantal keer genoemd**
Wandelroutes in de omgeving en het kunnen kopen van wandelkaarten, routes en plattegronden	17
Meer activiteiten, rondleidingen, demonstraties, evenementen e.d.	8
Goede en voldoende parkeergelegenheid	8
Goede bereikbaarheid met OV	7
Moet interessant, leerzaam, speels etc. zijn voor kinderen	7
Goede schuilmogelijkheid voor slecht weer	6
Sfeervol restaurant met ruime en goede keuze en terras	5
Meer informatie gericht op plaatselijke niveau	5
Mogelijkheid om hond mee te nemen en voorzieningen voor	5
Meer mogelijkheden voor rolstoelgebruikers en mensen die slecht ter been zijn	5
Meer publiciteit in de media/meer aan de weg timmeren	4

Enkele gemaakte opmerkingen die opvallend waren:

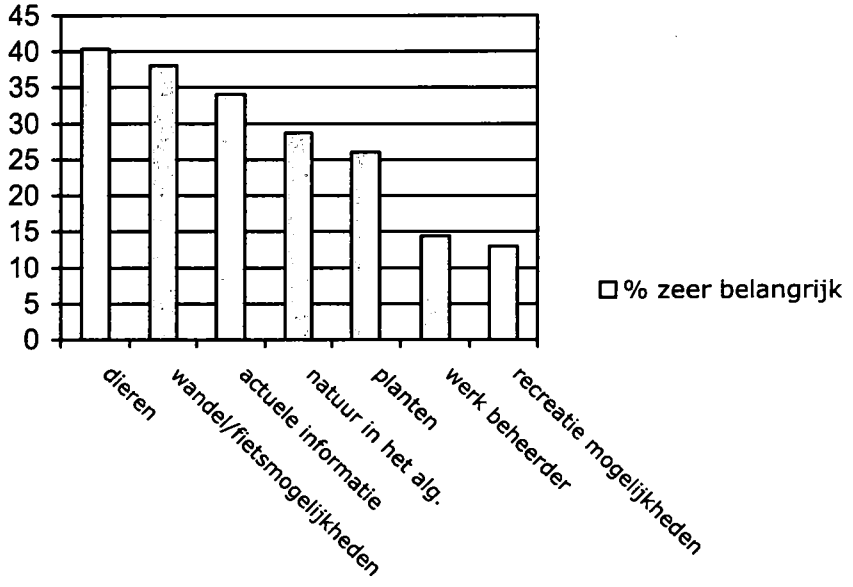
- 'Biedt iets interessanters dan een oubollig filmzaaltje en groezelige folders gedrukt in 1998'
- 'Dat ik mijn hond mag meenemen op wandelingen, zonder mijn hond ga ik niet wandelen'
- 'Sfeervol café/restaurant met ruime en goede keuze (geen kleffe broodjes en bekertjeskoffie)'
- 'Je loopt er zomaar niet binnen, maak het aantrekkelijker'
- 'Elk bezoekerscentrum heeft zijn eigen identiteit, houden zo'
- 'Als ze maar wat meer aan de weg zouden timmeren; dat zet aan tot eventueel bezoek'
- 'Het lijkt wel dat het op een of andere manier meer gaat trekken naar mate je ouder wordt'

3.7 Welke informatie wordt gewenst?

Aan de deelnemers is gevraagd in welke mate zij bepaalde informatie belangrijk vinden om te krijgen in een bezoekerscentrum. Men kon in een lijst aankruisen hoe belangrijk men bepaalde thema's vond en ook een open antwoord geven. In bijlage 7 zijn de totaalresultaten van deze vraag opgenomen.

- Uit de grafiek hieronder blijkt dat vooral informatie over dieren, wandel- en fietsmogelijkheden en actuele informatie hoog scoren. Het werk van de beheerder en recreatiemogelijkheden scoren duidelijk lager.

- Vrouwen, 50+ers en laag opgeleiden vinden de thema's 'natuur in het algemeen', 'planten', 'dieren', en 'wandel- en fietsmogelijkheden' en 'het werk van de beheerder' vaker zeer belangrijk dan mannen en hoog opgeleiden.
- Mensen uit grote steden vinden planten juist minder belangrijk dan mensen uit andere regio's.
- Hoger opgeleiden en 50+ers vinden actuele informatie over de natuur belangrijker dan lager opgeleiden en jongere mensen.

De ondervraagden konden ook zelf typen informatie opgeven die ze belangrijk vonden. De meest genoemde zijn:

Informatie	**Aantal keer genoemd**
Cultuurhistorische informatie	14
Bereikbaarheidsinformatie, waaronder openbaar vervoer	8
Toegankelijkheid minder validen	4
Wandel- en fietsroutes	3
Gedragsregels in het gebied om de natuur geen schade toe te brengen	3
Seizoensgebonden informatie	2
Informatie over excursies	2

Er werden bij deze vraag ook tal van andersoortige opmerkingen geplaatst. De belangrijkste daarvan zijn (de andere opmerkingen zijn genoemd in bijlage 7):

Opmerking	Aantal keer genoemd
Goede en voldoende parkeermogelijkheden voor zowel auto's, brommers als fietsers.	10
Openhartig, deskundig en vriendelijk personeel	6
Rustige sfeer	5
Faciliteiten voor kinderen, zoals speurtochten, kleurplaten, speelmogelijkheden	5
(Schone) Toiletten	4
Parkeergelegenheid en voorzieningen voor invaliden	3
Restauratieve voorzieningen	3
Gezellige en verzorgde uitstraling	3

Conclusies:

- *Informatie over dieren, wandel- en fietsmogelijkheden en actuele informatie scoren hoog bij de bezoekers, informatie over planten, het werk van de beheerder en recreatiemogelijkheden in de omgeving scoren lager.*
- *Bezoekers hebben de wens ook cultuurhistorische informatie bij het bezoekerscentrum te vinden.*
- *Informatie over de bereikbaarheid van de centra wordt ook diverse malen genoemd.*

4. Beschouwing van de resultaten en aanbevelingen

Nooit natuurgebieden bezoeken?!
Uit dit onderzoek komt naar voren dat iets meer dan 15% van de Nederlanders nooit natuurgebieden bezoekt. Op een populatie van 15 miljoen mensen, betekent dit dat ruim 2 miljoen mensen blijkbaar niet uit hun stedelijke leefomgeving komt. De vraag rijst op welke invloed dit gedrag heeft op de gezondheid van mensen. Wetenschappelijk onderzoek heeft in ieder geval al wel aangetoond dat er een positieve link is tussen natuurbezoek en gezondheid* (meer informatie over de rol tussen natuur en gezondheid is te vinden op www.agnesvandenberg.nl/onderzoek.html).

** Berg, A.E. van den & M.M.H.E. van den Berg (2001). Van buiten word je beter; een essay over de relatie tussen natuur en gezondheid. Alterra*

'Als ze maar wat meer aan de weg zouden timmeren; dat zet aan tot eventueel bezoek'
Bijna eenderde van de natuurbezoekers bezoekt geen bezoekerscentra. Van deze mensen geeft ongeveer een kwart aan dat ze niet weten wat een bezoekerscentrum te bieden heeft. Hieruit kan de lering getrokken worden dat bezoekerscentra meer moeten doen aan marketing en publiciteit. De opmerking van een van de ondervraagden 'Als ze maar wat meer aan de weg zouden timmeren; dat zet aan tot eventueel bezoek' onderschrijft deze gedachte. En ook het feit dat diverse mensen aangaven dat ze niet weten wat bezoekerscentra te bieden hebben, dat ze er nooit aan gedacht hadden of dat niet weten waar ze zijn.
Bij veel centra is de bewegwijzering ook een punt van orde. Diverse centra zijn niet goed te vinden vanaf de grote weg doordat er te weinig of geen wegwijzers staan. Het verdient aanbeveling om aan bewegwijzering veel aandacht te besteden.

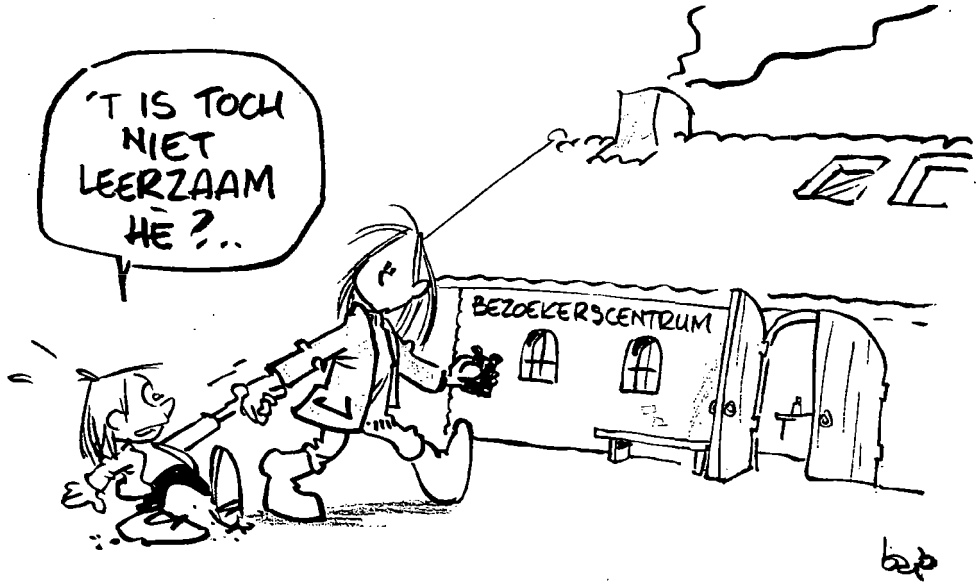
'Het was vaak dicht als wij er kwamen of we moesten betalen'
Diverse mensen gaven aan dat ze voor gesloten deur stonden. De openingstijden van bezoekerscentra variëren nogal sterk. Sommige centra zijn jaarrond open, anderen alleen in de zomermaanden. Sommigen alleen 's middags, anderen juist de hele dag, etc. Het zou theoretisch mooi zijn als alle bezoekerscentra jaarrond van 9 tot 17 uur open zouden kunnen zijn. Maar in de meeste gevallen is dit vanwege personele bezetting niet haalbaar, of vanwege het feit dat er op sommige momenten nu eenmaal weinig bezoekers het gebied bezoeken. Dit is sterk afhankelijk welke functie het natuurgebied en het centrum in de regio heeft. Indien het gaat om een regio met veel vakantiegangers, is het bezoekgedrag heel anders dan wanneer het gaat om een bezoekerscentra waarvan de meeste bezoekers bewoners zijn uit de omgeving. Voor het bepalen van optimale openingstijden is het daarom van groot belang om te weten waar de bezoekers vandaan komen en welke wensen er leven ten aanzien van deze openingstijden. Het doen van een bezoekersonderzoek wordt alleen al om deze reden aangeraden.

'Als wij de natuur in trekken gaan wij vaak met de hond wandelen en die zijn vaak niet gewenst in bezoekerscentra'
Diverse ondervraagden gaven aan dat ze vanwege de hond bezoekerscentra niet bezoeken. Het hondentoelatingsbeleid is per centrum verschillend. In sommige centra worden honden wel toegelaten, in een deel niet. Het is een goed punt om bij stil te staan. In hoeverre is het echt hinderlijk om wel honden toe te laten? Zijn er buiten goede faciliteiten om honden vast te binden met een bak water erbij? Als het echt hinderlijk is om honden toe te laten, b.v. wanneer het centrum klein is en boordevol kinderen, is het heel verstandig goed aan te geven in folders en andere vormen van publiciteit dat er een

hondenverbod is in het centrum. Het geeft de mensen de mogelijkheid om iets anders voor hun hond te regelen voordat ze het bezoekerscentrum bezoeken.

'Niet goed toegankelijk voor rolstoelers'
Diverse geënquêteerden gaven aan dat ze niet naar bezoekerscentra gaan omdat deze niet goed toegankelijk zijn voor rolstoelers of dat ze zelf slecht ter been zijn. Ook bij de gewenste faciliteiten werd meerdere malen genoemd dat er meer faciliteiten zouden moeten komen voor mensen die slecht ter been zijn. Met de vergrijzing zullen we in de toekomst als bezoekerscentrum hier alleen nog maar meer mee te maken krijgen. Zaak dus om goed te analyseren welke verbeteringen op dit gebied mogelijk zijn. Er bestaan complete lijsten Een simpele tip: zorg op verschillende plekken in het bezoekerscentrum en het buitengebied voor diverse zitgelegenheden. Dit hoeven niet perse grote dure banken te zijn. Een houten kubus, een stevige plank of een stoel voldoen ook prima. Op de website van het netwerk bezoekerscentra staan enkele documenten met tips voor het aanpassen van bezoekerscentra ten behoeve van rolstoelers en visueel gehandicapten.

'Het belangrijkste is en blijft het toilet'
Toiletten scoren zeer hoog op de favoriete faciliteiten ladder van bezoekers. Sterker nog, velen komen vanwege het toilet in het bezoekerscentrum en ontdekken dan dat het een bezoekerscentrum is waar je nog leuke dingen kan doen ook! Ook uit het onderzoek dat Natuurmonumenten in 2002 heeft gedaan onder bezoekers van hun centra*, kwam het toiletgebruik als een belangrijke functie voor bezoekerscentra naar voren. Bezoekerscentra zouden dit kleine hokje eigenlijk moeten uitbuiten. Door het toilet mooi aan te kleden (onderdeel van je visitekaartje), door op de deur tips, weetjes of activiteitenkalenders te hangen, of door er zelf een klein onderdeeltje van de tentoonstelling in te bouwen. Het klinkt als een gekkigheid, maar ga voor je eigen centrum maar eens na hoeveel bezoekers er van het toilet gebruik maken!
** Ellen van Gerven (2002), Enquête bezoekerscentra, Vereniging Natuurmonumenten*

Grote behoefte aan wandel- en fietsroutes en kaarten
Uit diverse resultaten van het onderzoek blijkt dat de behoefte aan wandel- en fietsroutes en kaarten met routes daarop zeer groot is. Het is goed daarmee rekening te houden. Geef deze artikelen een prominent plekje bij de balie of in de winkel, zodat ze goed te vinden zijn. Indien het gebied nog weinig uitgezette routes heeft, overweeg dan een enkele routes te ontwikkelen, zowel voor jong als oud. Of werk samen met de plaatselijke VVV of Bureau voor Toerisme.

De winkel als kans
De ondervraagden gaven een paar leuke tips voor verkoopproducten in de winkel, zoals streekproducten, zaden en plantenstekjes uit betreffende gebied en regenponcho's. Naar inschatting kan de winkelfunctie in een grote groep bezoekerscentra nog verder uitgebouwd worden. Het is niet zo dat je commercialiteit voorop hoeft te zetten, maar hou in ogenschouw dat de bezoeker, vooral vakantiegangers, het leuk vinden om iets mee naar huis te nemen van een gebied waar ze met plezier vertoefd hebben. Door in de winkel producten te verkopen die een link met het gebied hebben, draagt de winkel ook nog bij aan de educatieve doelstelling van het centrum en het goede gevoel dat mensen overhouden aan een bezoek.

'Geen kleffe broodjes en bekertjeskoffie'
Deze opmerking van een van de ondervraagden is niet voor niets gekozen als titel van dit verslag. De populariteit van restaurant en terras is met dit onderzoek duidelijk aangetoond. Dit werd ook al eerder duidelijk uit het onderzoek van Natuurmonumenten*, waar een de behoefte naar een verbeterde catering duidelijk werd: 'Veel van de bezoekers blijken koffie of thee te nuttigen, maar geven aan limonade, ijs en appeltaart te missen in het assortiment.'
De cateringfaciliteiten in bezoekerscentra verschillen nogal. De een heeft een uitgebreid restaurant, de ander heeft een hoekje met een koffieautomaat. Het is natuurlijk ook een kwestie van ruimte, personeel en geld hoe ver je daarin kunt gaan. Maar als het enigszins mogelijk is, probeer van de catering iets goeds te maken, want liefde gaat blijkbaar nog steeds door de maag.

'Biedt iets interessanters dan een oubollig filmzaaltje en groezelige folders gedrukt in 1998'
In het algemeen voldoen de bezoekerscentra prima aan de verwachtingen van het publiek. Daarnaast scoren de bezoekerscentra gezamenlijk scoren hoog op: geschiktheid voor kinderen en volwassenen, nuttigheid, geven van veel informatie en serieusheid. Gelukkig worden de centra nuttig gevonden en geven we voldoende informatie.
De centra scoren echter aanzienlijk lager op punten als: interactiviteit, modernheid, het aanzetten tot activiteiten en dat er veel te beleven is.
Diverse malen wordt aangegeven dat men meer activiteiten en evenementen wenst en dat er te weinig andere faciliteiten rond bezoekerscentra zijn. Dit voert terug naar de discussie die eens tijdens een workshop is gehouden: hoe breed moeten we als centra zijn? Sommige aanwezigen opperden dat je als centrum een sociale functie voor de regio zou kunnen betekenen, anderen waren dat absoluut niet van plan. In ieder geval geeft dit stof tot nadenken.
Wat wel belangrijk is om als centrum goed met de tijd mee te gaan. Een permanente expositie kan tegenwoordig niet meer 10 jaar blijven staan, met name bij centra met een hoog herhalingsbezoek. Waarschijnlijk is er ook nog wel een grote kwaliteitsslag te behalen door het toepassen van innovatieve en moderne middelen. Wellicht dat het netwerk hier de toekomst een rol in zou kunnen spelen.

'Leerzaam en speels voor de kinderen'
Bezoekerscentra doen het goed bij gezinnen met kinderen. Als de kinderen zich kunnen vermaken in het centrum, lijken de ouders ook tevreden te zijn. Dit wil uiteraard niet zeggen dat een centrum zich geheel zou moeten toeleggen op faciliteiten voor kinderen. Dan zou het centrum niet aantrekkelijk zijn voor volwassenen zonder kinderen.
Ieder centrum zou het best bij zichzelf na moeten gaan of er voldoende elementen voor kinderen zowel binnen als buiten aanwezig zijn. Je zou ook een aantal gezinnen naar hun mening op dit punt kunnen vragen.

'Het gevoel geven dat de mensen daar voor ons zitten en niet voor de verkoop van allerlei artikelen'
Deze opmerking raakt natuurlijk in het hart van het bezoekerscentrum: de houding en klantvriendelijkheid van het personeel van het centrum maken of breken het succes van het centrum. Het is niet altijd makkelijk om met bezoekers om te gaan, vooral niet met het lastige soort, en niet ieder personeelslid of vrijwilliger heeft dit van nature in de vingers. Toch is het mogelijk om een klantvriendelijke houding aan te leren. Aangeraden wordt om het baliepersoneel goed bij te scholen op dit punt. Vanuit het netwerk zullen in 2006 enkele cursussen worden georganiseerd.

Informatiebehoefte
De hoge score van informatie over dieren is geen verrassing. Centra met levende have zullen meer bezoek trekken dat centra zonder. Niet voor niets is EcoMare met een zeehondenopvang en vissenbassins het meest bezochte bezoekerscentrum in Nederland. Als het enigszins mogelijk is, is het best aan te raden om een mierenhotel of een bijenvolk het bezoekerscentrum binnen te halen. Grote opgezette dieren die de mensen mogen aanraken of aaien is vaak ook een populair onderdeel van een expositie.
De interesse voor cultuurhistorische informatie, zoals de ontstaansgeschiedenis van het gebied, is een bekende trend van de afgelopen jaren. Vooral 50-plussers zijn hier zeer in geïnteresseerd. Laat vooral niet na om op deze behoefte in te spelen

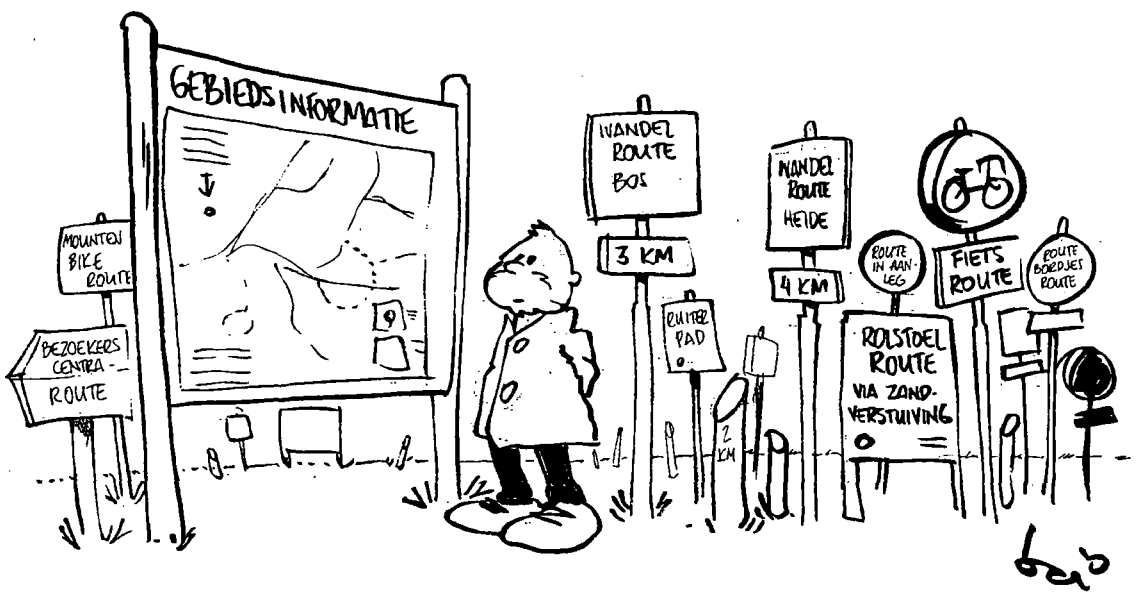
'Het lijkt wel dat het op een of andere manier meer gaat trekken naar mate je ouder wordt'
Deze opmerking bevestigt de bevinding dat verschillende leeftijden anders naar bezoekerscentra kijken. Het onderzoek toont immers aan dat 50+ers informatievergaring belangrijker vinden dan jongere bezoekers en dat zij bezoekerscentra ook positiever beoordelen dan jongere bezoekers. Ook blijkt uit het onderzoek dat vrouwen anders tegen bezoekerscentra aankijken dan mannen en dat er verschillen zijn tussen lager en hoger opgeleiden. Het geeft in ieder geval duidelijk aan dat het belangrijk is om te weten wie je bezoeker is. Om dat te weten is het van belang dat er klantentevredenheidsonderzoek gedaan worden. Uit de bijeenkomsten die in 2005 zijn georganiseerd rond dit thema, is gebleken dat er zeer weinig centra zijn die dit structureel doen. Sterker nog: de meeste centra doen geen klantentevredenheids-onderzoeken of enkel als eenmalige actie. Als een bezoekerscentrum klantgericht wil zijn en optimaal resultaat wil halen voor de doelstellingen van het centrum, is het frequent doen van onderzoeken, en dit kan ook eenvoudig, een absolute must.

Recent is binnen het netwerk bezoekerscentra aan de centra een aanbieding gedaan om gezamenlijk een klantentevredenheidsonderzoek te doen. Het verdiend aanbeveling om hier serieus naar te kijken als je als centrum een slag wilt slaan met klantgericht werken. Een andere tip is bezoeken van andere centra en actief uitwisselen op welke punten het ene centrum hoger scoort dan de andere. Van elkaars expertise en ervaring valt heel veel te leren!

Verschillen tussen de centra

Uit het onderzoek is gebleken dat er nogal wat verschillen zijn tussen de centra. Waar de ene goed in is, is de ander minder goed in en vice versa. De vergelijking tussen de centra is niet gemaakt om te laten zien hoe goed sommige centra het doen of hoe slecht anderen zijn. Het is puur bedoeld om van te leren. Het zou goed zijn om nader te analyseren welke factoren deze verschillen bepalen. De uitkomsten van dit onderzoek zullen daarom ook tijdens de bijeenkomsten van het netwerk verder uitgediept worden. Het is ook zeker niet de bedoeling dat alle centra hetzelfde gaan doen en dat het eenheidsworst wordt. Daarom wordt dit verslag afgesloten met een prachtige opmerking van een van de ondervraagden:

'Elk bezoekerscentrum heeft zijn eigen identiteit, houden zo'

Bijlage 1 Vragenlijst

Onderstaande vragenlijst gaat over bezoekerscentra in Nederland. Bezoeken aan centra in het buitenland tellen hierin niet mee.
Er is een lijst met bezoekerscentra in Nederland in de bijlage toegevoegd.

1. Bezoekt u natuurgebieden in Nederland?
   - ja, regelmatig
   - ja, af en toe
   - ja, maar zelden
   - nee, nooit >>> EINDE INTERVIEW

3. Bezoekt u daarbij wel eens een bezoekerscentrum?
   Een bezoekerscentrum is een centrum waarin bezoekers van een natuurgebied informatie kunnen krijgen over de natuur en de activiteiten in het bijbehorende natuurgebied
   - ja, regelmatig
   - ja, af en toe
   - nee, vrijwel nooit >>> DOORGAAN MET VRAAG 8

4. Hieronder staan een aantal redenen om een bezoekerscentrum te bezoeken. Welke van deze zijn voor u van belang bij uw bezoek aan een bezoekerscentrum?

U KUNT MEERDERE REDENEN AANGEVEN

- Voor informatie hebben over het natuurgebied
- Voor informatie over activiteiten in het natuurgebied
- Eten en/of drinken
- Naar het toilet gaan
- Er toevallig langs komen
- Voor deelname aan een activiteit
- Voor een georganiseerd uitje
- Andere reden, namelijk: .....
- Weet ik niet meer

5a. Welke van de volgende bezoekerscentra heeft u wel eens bezocht?
--- lijst met centra—

5b. Welk van deze bezoekerscentra heeft u het laatst bezocht?

6. Als u denkt aan het bezoekerscentrum dat u het laatst hebt bezocht, kunt u dan per volgens aspect aangeven in welke mate dit aspect voor van toepassing is?

1= niet van toepassing, 2 = een beetje van toepassing, 3 = enigszins van toepassing, 4= van toepassing, 5= zeker van toepassing.

	1	2	3	4	5	geen mening
Is gezellig						
Geeft veel informatie						
Is ouderwets						
Is modern						
Is zakelijk						
Is sfeervol						
Er is veel te beleven						

' Geen kleffe broodjes en bekertjeskoffie!'

Is interactief						
Is serieus						
Is saai						
Zet aan tot activiteiten						
Is nuttig						
Is overbodig						
Het is er te druk						
Is geschikt voor kinderen						
Is geschikt voor volwassenen						
Is alleen interessant voor mensen die zeer in de natuur zijn geïnteresseerd						

7. Voldeed dit bezoekerscentrum aan uw verwachtingen?
   - ja, zeer zeker
   - ja, zeker
   - ja, enigszins
   - nee, eigenlijk niet
   - nee, zeker niet.

8. Welke van de volgende voorzieningen in een bezoekerscentrum zouden u (meer) stimuleren om naar een bezoekerscentrum te gaan?

Kunt u per voorziening een antwoord geven?

	ja	nee	Geen mening
Informatiebalie waar iemand u persoonlijk te woord staat			
Schriftelijke informatie in de vorm van folders, boeken e.d.			
Tentoonstellingen over de natuur in de omgeving			
Georganiseerde activiteiten in de natuur zoals excursies			
Activiteiten speciaal gericht op kinderen			
Aanbod van arrangementen			
Winkel met boeken en natuurproducten			
Film- videozaal			
Ruimte waar je kunt vergaderen/die je kunt huren			
Educatieve ruimte voor scholen			
Restauratievoorziening (koffie, thee, broodjes)			
Toiletten			
Speelmogelijkheid voor kinderen			
Fietsverhuur			
Terras			
Voorzieningen voor rolstoelgebruikers			
Voorzieningen voor blinden en slechtzienden			
Andere voorziening, namelijk:			

' Geen kleffe broodjes en bekertjeskoffie!'

9. In welke mate vindt u het verkrijgen van informatie over de volgende aspecten bij een bezoekerscentrum belangrijk? (1 = niet belangrijk, 5 = zeer belangrijk)

	1	2	3	4	5	geen mening
Natuur in het algemeen						
Planten in het betreffende natuurgebied						
Dieren in het betreffende natuurgebied						
Actuele informatie over de natuur in het gebied						
Wandel- en fietsmogelijkheden						
Het werk van de beheerder van het gebied						
Andere recreatiemogelijkheden in de buurt						

11. Waarom bent u nog nooit in een bezoekerscentrum geweest?
- Ik heb geen behoefte aan een bezoekerscentrum
- Ik heb geen behoefte aan informatie over de natuur
- Ik weet niet wat een bezoekerscentrum mij te bieden heeft
- Ik ga alleen om te wandelen of te fietsen.
- Andere reden: .....

Bijlage 2 Aantal respondenten dat de aangegeven bezoekerscentra bezocht heeft

Bezoekerscentrum	Aantal	Bezoekerscentrum	Aantal
BC De Hoge Veluwe	474	BC De Reitplum	60
EcoMare	360	BC De Kraaijenberg	60
Informatiecentrum Orvelte	324	BC De Zandwaaier	60
Biesboschcentrum Dordrecht	316	NMC De Ijzeren Man	59
Informatiecentrum Lhee	274	St. CNME Maastricht en Regio	56
Natuurcentrum Veluwe	245	Kasteel Rosendael	55
BC Nationaal Park Duinen van Texel	233	Museumgemaal Het Grootslag	54
BC Sonsbeek	227	BC Bij Fort Vechten	53
BC Dwingelderveld	225	BC Ilperveld	50
BC De Biesbosch	221	NBC De Hoeksche Waard	47
BC Oostvaardersplassen	206	Stoomgemaal De Tuut	47
BC Drents Friese Wold	187	BC Schovenhorst	44
BC Sallandse Heuvelrug	187	Woudagemaal	42
BC Het Zandspoor	174	BC Mijl op Zeven	42
Kasteel Groeneveld	164	BC d'Oude Koestal	41
BC Natuurpark Lelystad	160	NBC Klein Profijt	40
BC Het Amsterdamse Bos	160	BC Gelderse Poort	40
Boomkroonpad	157	Gemaal Cremer	38
BC Het Aardhuis	154	BC De Oranjekom	38
BC De Grevelingen	150	Gemaal Jan Anne Beijerinck	36
Infocentrum Groote Heide	146	NIC Koetshuis Hof Espelo	34
BC Schiermonnikoog	145	Stoomgemaal Mastenbroek	32
Cruquius gemaal	145	BC De Gesteentetuin	31
BC Oisterwijk	142	BC De Boswerf	30
Natuurhistorisch Museum De Peel	141	Mobilion	30
BC De Weerribben	127	Informatiecentrum Oostbroek	30
BC Meijendel	127	Paviljoen Beerschoten	30
BC 's-Graveland	125	BC Arckemheen	29
BC Veluwezoom	124	BC Het Lammerinkswonner	28
Natuurcentrum Ameland	117	Gemaal De Hooge Boezem achter Haastrecht	28
BC Tenellaplas	113	BC De Watertoren	28
NIC Ommen	113	Informatiecentrum De Beken	26

' Geen kleffe broodjes en bekertjeskoffie!'

NAC Zandenbos	102	Natuurstreekcentrum Alblasserwaard	25
Biesbosch Museum	97	BC 't Weetpunt	25
Informatiecentrum De Noordwester	97	BC Saeftinge	24
Thijsse's Hof	95	NME centrum De Terp	24
Stoomgemaal Halfweg	95	Informatiecentrum Plompe Toren	23
BC 't Zwin	91	St. De Panoven	22
BC 't Twiske	89	BC De Reidehoeve	21
BC De Wieden	88	Sudergemaal	21
Ooievaarsdorp Het Liesvelt	87	Informatiecentrum De Blauwe Balie	20
BC Brunssummerheide	87	MAK Blokweer	19
Infocentrum De Kemphaan	85	Centrum St. Elisabethshof	19
Centrum voor natuur en landschap Terschelling	79	BC Het Oortjespad	18
Schaapskooi Heidestein	77	Informatiecentrum De Noordmee	18
Natuurmuseum Nijmegen	73	BC De Baeckermat	17
BC De Meinweg	69	NIC Molen van Frans	17
Zeeuws Biologisch Museum	68	NIC De Wheem	17
BC Amelisweerd	67	NC De Schaapskooi	16
Mileucentrum De Hortus	66	Gemaal Wilhelmina	15
BC De Trekvogel	62	BC De Grote Rivieren	15
BC Mar en Klif	62	Huis Aert	12
BC St. Zeeuwse Schaapskudde	60		

Bijlage 3 Reactie op stellingen

Stelling (gerangschikt op 'zeker van toepassing'	**Helemaal niet van toepassing**	**Beetje van toepassing**	**Enigszins van toepassing**	**Van toepassing**	**Zeker van toepassing**	**Geen mening**	**Weet ik niet meer**
Het bezoekerscentrum is geschikt voor kinderen	1.8%	4.8%	19.2%	34.4%	28.0%	4.9%	6.8%
Het bezoekerscentrum is geschikt voor volwassenen	2.1%	2.1%	15.1%	45.8%	27.6%	3.1%	4.2%
Het bezoekerscentrum is nuttig	1.2%	2.5%	16.2%	46.1%	26.8%	3.1%	4.0%
Het bezoekerscentrum geeft veel informatie	1.4%	4.4%	18.6%	45.0%	23.6%	2.9%	4.1%
Het bezoekerscentrum is serieus	2.1%	5.0%	22.3%	42.8%	18.9%	3.8%	5.1%
Het bezoekerscentrum is sfeervol	1.7%	7.4%	30.1%	37.8%	13.7%	4.5%	4.9%
Het bezoekerscentrum is gezellig	2.2%	7.4%	31.5%	36.7%	13.5%	4.2%	4.5%
Er is veel te beleven	2.6%	12.4%	34.4%	28.6%	12.2%	4.0%	5.7%
Het bezoekerscentrum zet aan tot activiteiten	3.8%	11.9%	31.9%	29.6%	9.7%	6.4%	6.6%
Het bezoekerscentrum is modern	4.7%	10.9%	33.9%	27.8%	9.1%	8.1%	5.5%
Het bezoekerscentrum is alleen interessant voor mensen die zeer in de natuur zijn geïnteresseerd	15.5%	22.8%	25.0%	18.7%	8.3%	4.7%	5.1%
Het bezoekerscentrum is interactief	4.5%	10.2%	28.4%	26.6%	8.2%	7.9%	14.2%
Het is er te druk	19.2%	27.4%	29.4%	9.0%	3.3%	5.3%	6.4%

Het bezoekerscentrum is ouderwets	24.2%	25.4%	23.8%	9.0%	3.0%	8.2%	6.3%
Het bezoekerscentrum is zakelijk	14.1%	22.6%	34.2%	10.6%	2.6%	8.6%	7.4%
Het bezoekerscentrum is saai	34.6%	28.3%	17.7%	6.0%	2.4%	6.2%	4.9%
Het bezoekerscentrum is overbodig	55.1%	19.2%	8.8%	4.0%	1.7%	6.2%	5.1%

Bijlage 4: Waardering per bezoekerscentrum

Het bezoekerscentrum is gezellig

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	0,0%	3,8%	34,6%	50,0%	3,8%	3,8%	3,8%
BC Het Amsterdamse bos	39	0,0%	10,3%	28,2%	35,9%	23,1%	2,6%	0,0%
BC Drents Friese Wold	25	0,0%	8,0%	24,0%	40,0%	24,0%	4,0%	0,0%
BC Sonsbeek	29	0,0%	10,3%	37,9%	27,6%	17,2%	6,9%	0,0%
BC De Hoep	45	0,0%	11,1%	31,1%	37,8%	15,6%	2,2%	2,2%
EcoMare	81	4,9%	2,5%	24,7%	46,9%	18,5%	1,2%	1,2%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	0,0%	4,1%	31,5%	49,3%	11,0%	2,7%	1,4%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	0,0%	7,0%	35,1%	35,1%	19,3%	0,0%	3,5%
Boomkroonpad	34	2,9%	5,9%	23,5%	47,1%	14,7%	2,9%	2,9%
Informatiecentrum Lhee	35	2,9%	8,6%	34,3%	40,0%	8,6%	2,9%	2,9%
BC 's-Graveland	27	7,4%	0,0%	40,7%	44,4%	3,7%	0,0%	3,7%
BC Hoge Veluwe	75	2,7%	10,7%	36,0%	34,7%	8,0%	5,3%	2,7%
BC Oostvaardersplassen	25	0,0%	24,0%	36,0%	24,0%	12,0%	4,0%	0,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	0,0%	0,0%	33,3%	47,6%	11,9%	2,4%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	0,0%	2,7%	29,7%	37,8%	18,9%	8,1%	2,7%
BC Oisterwijk	42	0,0%	7,1%	33,3%	47,6%	9,5%	2,4%	0,0%
Informatiecentrum Orvelte	37	2,7%	2,7%	27,0%	43,2%	21,6%	0,0%	2,7%
BC Tenellaplas	36	5,6%	2,8%	30,6%	44,4%	11,1%	5,6%	0,0%
BC Dwingelderveld	33	0,0%	3,0%	21,2%	54,5%	15,2%	6,1%	0,0%
BC Schiermonnikoog	25	0,0%	12,0%	44,0%	28,0%	12,0%	0,0%	4,0%
BC Het Zandspoor	39	2,6%	5,1%	35,9%	28,2%	23,1%	2,6%	2,6%
BC Meijendel	34	2,9%	17,6%	41,2%	23,5%	11,8%	0,0%	2,9%
Gemiddeld alle centra Nederland		**2,2%**	**7,4%**	**31,5%**	**36,7%**	**13,5%**	**4,2%**	**4,5%**

Het bezoekerscentrum geeft veel informatie

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	7,7%	7,7%	19,2%	46,2%	15,4%	0,0%	3,8%
BC Het Amsterdamse bos	39	0,0%	5,1%	10,3%	53,8%	28,2%	2,6%	0,0%
BC Drents Friese Wold	25	0,0%	0,0%	32,0%	32,0%	36,0%	0,0%	0,0%
BC Sonsbeek	29	3,4%	6,9%	24,1%	48,3%	17,2%	0,0%	0,0%
BC De Hoep	45	0,0%	0,0%	15,6%	46,7%	35,6%	0,0%	2,2%
EcoMare	81	2,5%	1,2%	6,2%	49,4%	38,3%	1,2%	1,2%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	2,7%	2,7%	16,4%	57,5%	19,2%	1,4%	0,0%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	1,8%	0,0%	17,5%	43,9%	31,6%	0,0%	5,3%
Boomkroonpad	34	5,9%	2,9%	11,8%	50,0%	26,5%	0,0%	2,9%
Informatiecentrum Lhee	35	0,0%	8,6%	34,3%	42,9%	11,4%	0,0%	2,9%
BC 's-Graveland	27	0,0%	3,7%	11,1%	48,1%	33,3%	0,0%	3,7%
BC Hoge Veluwe	75	1,3%	5,3%	16,0%	44,0%	32,0%	0,0%	1,3%
BC Oostvaardersplassen	25	0,0%	4,0%	32,0%	36,0%	28,0%	0,0%	0,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	2,4%	2,4%	26,2%	40,5%	23,8%	0,0%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	0,0%	2,7%	16,2%	37,8%	37,8%	5,4%	0,0%
BC Oisterwijk	42	0,0%	2,4%	19,0%	42,9%	33,3%	2,4%	0,0%
Informatiecentrum Orvelte	37	0,0%	2,7%	24,3%	37,8%	29,7%	2,7%	2,7%
BC Tenellaplas	36	5,6%	8,3%	22,2%	38,9%	22,2%	2,8%	0,0%
BC Dwingelderveld	33	0,0%	0,0%	9,1%	57,6%	30,3%	3,0%	0,0%
BC Schiermonnikoog	25	0,0%	4,0%	20,0%	44,0%	28,0%	0,0%	4,0%
BC Het Zandspoor	39	0,0%	0,0%	17,9%	43,6%	35,9%	0,0%	2,6%
BC Meijendel	34	0,0%	5,9%	38,2%	44,1%	5,9%	2,9%	2,9%
Gemiddeld alle centra Nederland		**1,4%**	**4,4%**	**18,6%**	**45,0%**	**23,6%**	**2,9%**	**4,1%**

Het bezoekerscentrum is ouderwets

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	42,3%	30,8%	19,2%	3,8%	0,0%	3,8%	0,0%
BC Het Amsterdamse bos	39	25,6%	25,6%	28,2%	10,3%	5,1%	5,1%	0,0%
BC Drents Friese Wold	25	44,0%	8,0%	32,0%	0,0%	4,0%	12,0%	0,0%
BC Sonsbeek	29	27,6%	17,2%	27,6%	17,2%	0,0%	10,3%	0,0%
BC De Hoep	45	35,6%	33,3%	13,3%	6,7%	2,2%	4,4%	4,4%
EcoMare	81	39,5%	29,6%	19,8%	2,5%	3,7%	2,5%	2,5%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	30,1%	31,5%	17,8%	8,2%	1,4%	6,8%	4,1%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	24,6%	26,3%	28,1%	12,3%	1,8%	3,5%	3,5%
Boomkroonpad	34	38,2%	23,5%	17,6%	2,9%	2,9%	11,8%	2,9%
Informatiecentrum Lhee	35	22,9%	34,3%	31,4%	2,9%	2,9%	2,9%	2,9%
BC 's-Graveland	27	29,6%	33,3%	14,8%	14,8%	0,0%	0,0%	7,4%
BC Hoge Veluwe	75	28,0%	24,0%	25,3%	8,0%	0,0%	8,0%	6,7%
BC Oostvaardersplassen	25	8,0%	44,0%	28,0%	8,0%	0,0%	12,0%	0,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	38,1%	23,8%	21,4%	7,1%	0,0%	4,8%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	37,8%	16,2%	18,9%	8,1%	2,7%	13,5%	2,7%
BC Oisterwijk	42	28,6%	23,8%	23,8%	7,1%	2,4%	11,9%	2,4%
Informatiecentrum Orvelte	37	10,8%	27,0%	27,0%	16,2%	10,8%	2,7%	5,4%
BC Tenellaplas	36	8,3%	27,8%	36,1%	11,1%	8,3%	2,8%	5,6%
BC Dwingelderveld	33	48,5%	21,2%	18,2%	0,0%	3,0%	6,1%	3,0%
BC Schiermonnikoog	25	28,0%	16,0%	40,0%	4,0%	0,0%	4,0%	8,0%
BC Het Zandspoor	39	30,8%	25,6%	15,4%	17,9%	0,0%	5,1%	5,1%
BC Meijendel	34	23,5%	14,7%	29,4%	5,9%	5,9%	8,8%	11,8%
Gemiddeld alle centra Nederland		**24,2%**	**25,4%**	**23,8%**	**9,0%**	**3,0%**	**8,2%**	**6,3%**

Het bezoekerscentrum is modern

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	0,0%	11,5%	7,7%	69,2%	11,5%	0,0%	0,0%
BC Het Amsterdamse bos	39	5,1%	12,8%	30,8%	30,8%	15,4%	5,1%	0,0%
BC Drents Friese Wold	25	0,0%	12,0%	20,0%	36,0%	20,0%	8,0%	4,0%
BC Sonsbeek	29	3,4%	6,9%	51,7%	24,1%	10,3%	3,4%	0,0%
BC De Hoep	45	6,7%	2,2%	22,2%	42,2%	24,4%	0,0%	2,2%
EcoMare	81	1,2%	3,7%	33,3%	43,2%	16,0%	1,2%	1,2%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	1,4%	6,8%	37,0%	34,2%	13,7%	4,1%	2,7%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	5,3%	15,8%	33,3%	35,1%	3,5%	1,8%	5,3%
Boomkroonpad	34	11,8%	11,8%	32,4%	23,5%	14,7%	2,9%	2,9%
Informatiecentrum Lhee	35	5,7%	2,9%	34,3%	37,1%	14,3%	2,9%	2,9%
BC 's-Graveland	27	0,0%	7,4%	33,3%	51,9%	0,0%	3,7%	3,7%
BC Hoge Veluwe	75	2,7%	14,7%	30,7%	28,0%	12,0%	5,3%	6,7%
BC Oostvaardersplassen	25	4,0%	12,0%	44,0%	20,0%	8,0%	12,0%	0,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	2,4%	9,5%	38,1%	28,6%	14,3%	2,4%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	5,4%	2,7%	32,4%	40,5%	8,1%	10,8%	0,0%
BC Oisterwijk	42	2,4%	2,4%	42,9%	28,6%	7,1%	14,3%	2,4%
Informatiecentrum Orvelte	37	18,9%	18,9%	37,8%	8,1%	2,7%	10,8%	2,7%
BC Tenellaplas	36	5,6%	25,0%	38,9%	16,7%	2,8%	5,6%	5,6%
BC Dwingelderveld	33	3,0%	6,1%	33,3%	33,3%	18,2%	6,1%	0,0%
BC Schiermonnikoog	25	4,0%	12,0%	64,0%	12,0%	4,0%	0,0%	4,0%
BC Het Zandspoor	39	2,6%	7,7%	38,5%	30,8%	10,3%	5,1%	5,1%
BC Meijendel	34	5,9%	26,5%	32,4%	8,8%	8,8%	11,8%	5,9%
Gemiddeld alle centra Nederland		**4,7%**	**10,9%**	**33,9%**	**27,8%**	**9,1%**	**8,1%**	**5,5%**

Het bezoekerscentrum is zakelijk

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	23,1%	23,1%	19,2%	26,9%	0,0%	3,8%	3,8%
BC Het Amsterdamse bos	39	15,4%	25,6%	48,7%	2,6%	0,0%	5,1%	2,6%
BC Drents Friese Wold	25	8,0%	16,0%	44,0%	12,0%	8,0%	8,0%	4,0%
BC Sonsbeek	29	17,2%	13,8%	27,6%	31,0%	0,0%	10,3%	0,0%
BC De Hoep	45	6,7%	24,4%	48,9%	8,9%	2,2%	4,4%	4,4%
EcoMare	81	14,8%	27,2%	32,1%	9,9%	7,4%	3,7%	4,9%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	15,1%	20,5%	43,8%	9,6%	0,0%	6,8%	4,1%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	17,5%	15,8%	50,9%	5,3%	3,5%	1,8%	5,3%
Boomkroonpad	34	7,4%	11,1%	44,4%	22,2%	0,0%	7,4%	7,4%
Informatiecentrum Lhee	35	22,9%	28,6%	28,6%	17,1%	0,0%	0,0%	2,9%
BC 's-Graveland	27	7,4%	11,1%	44,0%	22,2%	0,0%	7,4%	7,4%
BC Hoge Veluwe	75	12,0%	20,0%	37,3%	13,3%	2,7%	6,7%	8,0%
BC Oostvaardersplassen	25	12,0%	36,0%	28,0%	4,0%	4,0%	12,0%	4,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	19,0%	31,0%	38,1%	2,4%	2,4%	2,4%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	21,6%	13,5%	40,5%	16,2%	2,7%	5,4%	0,0%
BC Oisterwijk	42	11,9%	7,1%	40,5%	19,0%	7,1%	4,8%	9,5%
Informatiecentrum Orvelte	37	13,5%	18,9%	45,9%	10,8%	0,0%	8,1%	2,7%
BC Tenellaplas	36	19,4%	36,1%	25,0%	2,8%	5,6%	5,6%	5,6%
BC Dwingelderveld	33	12,1%	27,3%	39,4%	12,1%	0,0%	9,1%	0,0%
BC Schiermonnikoog	25	8,0%	36,0%	40,0%	4,0%	8,0%	0,0%	4,0%
BC Het Zandspoor	39	12,8%	23,1%	35,9%	12,8%	2,6%	5,1%	7,7%
BC Meijendel	34	8,8%	23,5%	29,4%	17,6%	2,9%	11,8%	5,9%
Gemiddeld alle centra Nederland		**14,1%**	**22,6%**	**34,2%**	**10,6%**	**2,6%**	**8,6%**	**7,4%**

Het bezoekerscentrum is sfeervol

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	3,8%	7,7%	46,2%	30,8%	7,7%	0,0%	3,8%
BC Het Amsterdamse bos	39	5,1%	2,6%	28,2%	43,6%	17,9%	2,6%	0,0%
BC Drents Friese Wold	25	0,0%	4,0%	36,0%	36,0%	20,0%	4,0%	0,0%
BC Sonsbeek	29	6,9%	6,9%	37,9%	27,6%	20,7%	0,0%	0,0%
BC De Hoep	45	0,0%	8,9%	26,7%	48,9%	13,3%	0,0%	2,2%
EcoMare	81	1,2%	9,9%	27,2%	42,0%	17,3%	0,0%	2,5%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	0,0%	6,8%	31,5%	45,2%	11,0%	2,7%	2,7%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	0,0%	10,5%	28,1%	40,4%	17,5%	0,0%	3,5%
Boomkroonpad	34	2,9%	14,7%	20,6%	41,2%	14,7%	2,9%	2,9%
Informatiecentrum Lhee	35	0,0%	2,9%	42,9%	45,7%	5,7%	0,0%	2,9%
BC 's-Graveland	27	3,7%	0,0%	25,9%	51,9%	11,1%	3,7%	3,7%
BC Hoge Veluwe	75	0,0%	8,0%	40,0%	32,0%	13,3%	5,3%	1,3%
BC Oostvaardersplassen	25	8,0%	16,0%	32,0%	28,0%	12,0%	4,0%	0,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	0,0%	4,8%	28,6%	45,2%	14,3%	2,4%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	0,0%	10,8%	27,0%	37,8%	21,6%	2,7%	0,0%
BC Oisterwijk	42	0,0%	4,8%	21,4%	52,4%	16,7%	2,4%	2,4%
Informatiecentrum Orvelte	37	0,0%	5,4%	16,2%	45,9%	27,0%	2,7%	2,7%
BC Tenellaplas	36	5,6%	2,8%	30,6%	47,2%	8,3%	2,8%	2,8%
BC Dwingelderveld	33	0,0%	0,0%	24,2%	51,5%	18,2%	6,1%	0,0%
BC Schiermonnikoog	25	0,0%	8,0%	44,0%	20,0%	24,0%	0,0%	4,0%
BC Het Zandspoor	39	0,0%	7,7%	20,5%	43,6%	23,1%	2,6%	2,6%
BC Meijendel	34	2,9%	20,6%	35,3%	20,6%	14,7%	2,9%	2,9%
Gemiddeld alle centra Nederland		**1,7%**	**7,4%**	**30,1%**	**37,8%**	**13,7%**	**4,5%**	**4,9%**

In het bezoekerscentrum is veel te beleven

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	0,0%	23,1%	34,6%	30,8%	3,8%	7,7%	0,0%
BC Het Amsterdamse bos	39	2,6%	10,3%	33,3%	33,3%	17,9%	2,6%	0,0%
BC Drents Friese Wold	25	0,0%	12,0%	28,0%	36,0%	12,0%	12,0%	0,0%
BC Sonsbeek	29	6,9%	13,8%	27,6%	44,8%	6,9%	0,0%	0,0%
BC De Hoep	45	0,0%	6,7%	33,3%	37,8%	17,8%	2,2%	2,2%
EcoMare	81	1,2%	6,2%	19,8%	43,2%	27,2%	1,2%	1,2%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	0,0%	8,2%	41,1%	31,5%	15,1%	2,7%	1,4%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	0,0%	14,0%	29,8%	31,6%	17,5%	0,0%	7,0%
Boomkroonpad	34	2,9%	17,6%	35,3%	23,5%	14,7%	2,9%	2,9%
Informatiecentrum Lhee	35	0,0%	17,1%	42,9%	25,7%	11,4%	0,0%	2,9%
BC 's-Graveland	27	3,7%	7,4%	29,6%	48,1%	3,7%	0,0%	7,4%
BC Hoge Veluwe	75	1,3%	10,7%	33,3%	38,7%	9,3%	0,0%	6,7%
BC Oostvaardersplassen	25	0,0%	20,0%	48,0%	12,0%	8,0%	4,0%	8,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	2,4%	11,9%	38,1%	26,2%	14,3%	2,4%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	0,0%	8,1%	37,8%	29,7%	18,9%	0,0%	5,4%
BC Oisterwijk	42	0,0%	9,5%	33,3%	38,1%	16,7%	2,4%	0,0%
Informatiecentrum Orvelte	37	2,7%	5,4%	37,8%	37,8%	10,8%	2,7%	2,7%
BC Tenellaplas	36	8,3%	2,8%	50,0%	25,0%	8,3%	2,8%	2,8%
BC Dwingelderveld	33	0,0%	6,1%	45,5%	24,2%	18,2%	3,0%	3,0%
BC Schiermonnikoog	25	0,0%	20,0%	36,0%	24,0%	16,0%	0,0%	4,0%
BC Het Zandspoor	39	0,0%	17,9%	23,1%	25,6%	30,8%	0,0%	2,6%
BC Meijendel	34	14,7%	23,5%	41,2%	11,8%	2,9%	2,9%	2,9%
Gemiddeld alle centra Nederland		**2,6%**	**12,4%**	**34,4%**	**28,6%**	**12,2%**	**4,0%**	**5,7%**

Het bezoekerscentrum is interactief

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	3,8%	26,9%	26,9%	30,8%	0,0%	0,0%	11,5%
BC Het Amsterdamse bos	39	0,0%	7,7%	30,8%	30,8%	10,3%	12,8%	7,7%
BC Drents Friese Wold	25	0,0%	8,0%	32,0%	36,0%	8,0%	4,0%	12,0%
BC Sonsbeek	29	3,4%	3,4%	37,9%	17,2%	10,3%	13,8%	13,8%
BC De Hoep	45	0,0%	2,2%	26,7%	42,2%	20,0%	0,0%	8,9%
EcoMare	81	6,2%	3,7%	28,4%	33,3%	13,6%	4,9%	9,9%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	0,0%	2,7%	32,9%	28,8%	9,6%	8,2%	17,8%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	3,5%	14,0%	29,8%	31,6%	7,0%	5,3%	8,8%
Boomkroonpad	34	8,8%	5,9%	35,3%	32,4%	5,9%	5,9%	5,9%
Informatiecentrum Lhee	35	5,7%	11,4%	25,7%	34,3%	14,3%	2,9%	5,7%
BC 's-Graveland	27	0,0%	14,8%	14,8%	33,3%	7,4%	7,4%	22,2%
BC Hoge Veluwe	75	2,7%	5,3%	33,3%	24,0%	9,3%	2,7%	22,7%
BC Oostvaardersplassen	25	12,0%	8,0%	36,0%	32,0%	0,0%	8,0%	4,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	7,1%	7,1%	33,3%	26,2%	7,1%	9,5%	9,5%
BC Sallandse Heuvelrug	37	2,7%	16,2%	24,3%	29,7%	13,5%	5,4%	8,1%
BC Oisterwijk	42	0,0%	7,1%	31,0%	26,2%	11,9%	14,3%	9,5%
Informatiecentrum Orvelte	37	10,8%	10,8%	27,0%	16,2%	5,4%	13,5%	16,2%
BC Tenellaplas	36	13,9%	11,1%	22,2%	27,8%	5,6%	5,6%	13,9%
BC Dwingelderveld	33	0,0%	0,0%	27,3%	42,4%	9,1%	3,0%	18,2%
BC Schiermonnikoog	25	4,0%	24,0%	24,0%	16,0%	16,0%	0,0%	16,0%
BC Het Zandspoor	39	7,7%	7,7%	30,8%	30,8%	10,3%	20,6%	10,3%
BC Meijendel	34	11,8%	8,8%	38,2%	23,5%	0,0%	5,9%	11,8%
Gemiddeld alle centra Nederland		**4,5%**	**10,2%**	**28,4%**	**26,6%**	**8,2%**	**7,9%**	**14,2%**

Het bezoekerscentrum is serieus

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	0,0%	19,2%	19,2%	42,3%	15,4%	0,0%	3,8%
BC Het Amsterdamse bos	39	5,1%	10,3%	20,5%	38,5%	23,1%	2,6%	0,0%
BC Drents Friese Wold	25	0,0%	0,0%	40,0%	40,0%	16,0%	0,0%	4,0%
BC Sonsbeek	29	0,0%	3,4%	37,9%	41,4%	6,9%	3,4%	6,9%
BC De Hoep	45	4,4%	4,4%	15,6%	42,2%	31,1%	0,0%	2,2%
EcoMare	81	4,9%	3,7%	14,8%	43,2%	30,9%	1,2%	1,2%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	2,7%	5,5%	12,3%	57,5%	15,1%	2,7%	4,1%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	0,0%	8,8%	24,6%	45,6%	17,5%	0,0%	3,5%
Boomkroonpad	34	2,9%	11,8%	26,5%	26,5%	26,5%	2,9%	2,9%
Informatiecentrum Lhee	35	0,0%	8,6%	20,0%	48,6%	11,4%	8,6%	2,9%
BC 's-Graveland	27	0,0%	3,7%	18,5%	40,7%	25,9%	3,7%	7,4%
BC Hoge Veluwe	75	2,7%	4,0%	21,3%	42,7%	22,7%	2,7%	4,0%
BC Oostvaardersplassen	25	0,0%	8,0%	8,0%	48,0%	32,0%	4,0%	0,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	0,0%	7,1%	26,2%	38,1%	23,8%	0,0%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	2,7%	2,7%	18,9%	43,2%	32,4%	0,0%	0,0%
BC Oisterwijk	42	4,8%	0,0%	16,7%	52,4%	21,4%	4,8%	0,0%
Informatiecentrum Orvelte	37	0,0%	0,0%	40,5%	35,1%	18,9%	0,0%	5,4%
BC Tenellaplas	36	2,8%	0,0%	19,4%	63,9%	8,3%	5,6%	0,0%
BC Dwingelderveld	33	3,0%	3,0%	15,2%	48,5%	21,2%	6,1%	3,0%
BC Schiermonnikoog	25	0,0%	0,0%	24,0%	56,0%	16,0%	0,0%	4,0%
BC Het Zandspoor	39	0,0%	2,6%	30,8%	38,5%	25,6%	0,0%	2,6%
BC Meijendel	34	5,9%	14,7%	32,4%	26,5%	11,8%	2,9%	5,9%
Gemiddeld alle centra Nederland		**2,1%**	**5,0%**	**22,3%**	**42,8%**	**18,9%**	**3,8%**	**5,1%**

Het bezoekerscentrum is saai

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	26,9%	46,2%	11,5%	3,8%	0,0%	7,7%	3,8%
BC Het Amsterdamse bos	39	38,5%	35,9%	15,4%	5,1%	2,6%	2,6%	0,0%
BC Drents Friese Wold	25	36,0%	24,0%	16,0%	8,0%	4,0%	8,0%	4,0%
BC Sonsbeek	29	41,4%	20,7%	24,1%	3,4%	6,9%	3,4%	0,0%
BC De Hoep	45	42,2%	20,0%	20,0%	4,4%	6,7%	6,7%	0,0%
EcoMare	81	56,8%	27,2%	9,9%	2,5%	2,5%	0,0%	1,2%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	38,4%	32,9%	15,1%	5,5%	0,0%	5,5%	2,7%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	47,4%	21,1%	19,3%	8,8%	0,0%	0,0%	3,5%
Boomkroonpad	34	32,4%	35,3%	14,7%	5,9%	2,9%	5,9%	2,9%
Informatiecentrum Lhee	35	37,1%	31,4%	22,9%	2,9%	0,0%	2,9%	2,9%
BC 's-Graveland	27	37,0%	37,0%	7,4%	7,4%	3,7%	0,0%	7,4%
BC Hoge Veluwe	75	32,0%	34,7%	17,3%	6,7%	0,0%	6,7%	2,7%
BC Oostvaardersplassen	25	44,0%	16,0%	28,0%	4,0%	0,0%	8,0%	0,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	33,3%	31,0%	19,0%	4,8%	2,4%	4,8%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	43,2%	29,7%	13,5%	8,1%	2,7%	0,0%	2,7%
BC Oisterwijk	42	40,5%	38,1%	7,1%	2,4%	2,4%	7,1%	2,4%
Informatiecentrum Orvelte	37	37,8%	32,4%	10,8%	5,4%	2,7%	5,4%	5,4%
BC Tenellaplas	36	27,8%	41,7%	11,1%	8,3%	8,3%	2,8%	0,0%
BC Dwingelderveld	33	48,5%	21,2%	9,1%	15,2%	0,0%	6,1%	0,0%
BC Schiermonnikoog	25	36,0%	28,0%	28,0%	4,0%	0,0%	0,0%	4,0%
BC Het Zandspoor	39	48,7%	23,1%	17,9%	5,1%	0,0%	2,6%	2,6%
BC Meijendel	34	23,5%	14,7%	32,4%	11,8%	2,9%	8,8%	5,9%
Gemiddeld alle centra Nederland		**34,6%**	**28,3%**	**17,7%**	**6,0%**	**2,4%**	**6,2%**	**4,9%**

Het bezoekerscentrum zet aan tot activiteiten

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	7,7%	7,7%	34,6%	38,5%	7,7%	3,8%	0,0%
BC Het Amsterdamse bos	39	2,6%	12,8%	33,3%	33,3%	10,3%	7,7%	0,0%
BC Drents Friese Wold	25	4,0%	4,0%	52,0%	20,0%	20,0%	0,0%	0,0%
BC Sonsbeek	29	3,4%	6,9%	44,8%	31,0%	10,3%	3,4%	0,0%
BC De Hoep	45	0,0%	13,3%	35,6%	31,1%	13,3%	4,4%	2,2%
EcoMare	81	7,4%	16,0%	30,9%	23,5%	14,8%	3,7%	3,7%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	1,4%	8,2%	34,2%	41,1%	6,8%	5,5%	2,7%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	3,5%	14,0%	33,3%	29,8%	12,3%	1,8%	5,3%
Boomkroonpad	34	5,9%	14,7%	29,4%	23,5%	17,6%	5,9%	2,9%
Informatiecentrum Lhee	35	5,7%	17,1%	25,7%	34,3%	11,4%	2,9%	2,9%
BC 's-Graveland	27	3,7%	7,4%	18,5%	44,4%	14,8%	3,7%	7,4%
BC Hoge Veluwe	75	2,7%	10,7%	33,3%	29,3%	14,7%	5,3%	4,0%
BC Oostvaardersplassen	25	0,0%	20,0%	24,0%	40,0%	4,0%	8,0%	4,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	4,8%	9,5%	38,1%	28,6%	11,9%	2,4%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	2,7%	8,1%	29,7%	29,7%	18,9%	5,4%	5,4%
BC Oisterwijk	42	0,0%	2,4%	28,2%	47,6%	14,3%	4,8%	2,4%
Informatiecentrum Orvelte	37	2,7%	18,9%	37,8%	27,0%	8,1%	0,0%	5,4%
BC Tenellaplas	36	8,3%	5,6%	30,6%	33,3%	5,6%	8,3%	8,3%
BC Dwingelderveld	33	0,0%	15,2%	48,5%	21,2%	9,1%	6,1%	0,0%
BC Schiermonnikoog	25	0,0%	16,0%	20,0%	44,0%	12,0%	0,0%	8,0%
BC Het Zandspoor	39	2,6%	5,1%	28,2%	35,9%	23,1%	2,6%	2,6%
BC Meijendel	34	14,7%	20,6%	29,4%	14,7%	2,9%	5,9%	11,8%
Gemiddeld alle centra Nederland		**3,8%**	**11,9%**	**31,9%**	**29,6%**	**9,7%**	**6,4%**	**6,6%**

Het bezoekerscentrum is nuttig

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	0,0%	3,8%	23,1%	50,0%	23,1%	0,0%	0,0%
BC Het Amsterdamse bos	39	2,6%	0,0%	20,5%	38,5%	35,9%	2,6%	0,0%
BC Drents Friese Wold	25	0,0%	0,0%	16,0%	60,0%	24,0%	0,0%	0,0%
BC Sonsbeek	29	3,4%	6,9%	17,2%	37,9%	34,5%	0,0%	0,0%
BC De Hoep	45	0,0%	4,4%	15,6%	46,7%	31,1%	0,0%	2,2%
EcoMare	81	2,5%	1,2%	6,2%	48,1%	40,7%	1,2%	0,0%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	0,0%	5,5%	9,6%	53,4%	30,1%	1,4%	0,0%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	0,0%	0,0%	12,3%	49,1%	35,1%	0,0%	3,5%
Boomkroonpad	34	2,9%	2,9%	14,7%	38,2%	35,3%	2,9%	2,9%
Informatiecentrum Lhee	35	2,9%	0,0%	22,9%	48,6%	22,9%	0,0%	2,9%
BC 's-Graveland	27	0,0%	3,7%	7,4%	51,9%	33,3%	0,0%	3,7%
BC Hoge Veluwe	75	2,7%	1,3%	13,3%	52,0%	28,0%	1,3%	1,3%
BC Oostvaardersplassen	25	0,0%	0,0%	12,0%	52,0%	32,0%	4,0%	0,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	0,0%	2,4%	14,3%	45,2%	33,3%	0,0%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	0,0%	2,7%	10,8%	54,1%	29,7%	2,7%	0,0%
BC Oisterwijk	42	0,0%	2,4%	11,9%	57,1%	28,6%	0,0%	0,0%
Informatiecentrum Orvelte	37	0,0%	0,0%	29,7%	45,9%	18,9%	2,7%	2,7%
BC Tenellaplas	36	2,8%	2,8%	19,4%	55,6%	11,1%	5,6%	2,8%
BC Dwingelderveld	33	0,0%	3,0%	12,1%	51,5%	30,3%	3,0%	0,0%
BC Schiermonnikoog	25	0,0%	0,0%	20,0%	44,0%	32,0%	0,0%	4,0%
BC Het Zandspoor	39	0,0%	7,7%	10,3%	33,3%	43,6%	0,0%	5,1%
BC Meijendel	34	0,0%	11,8%	38,2%	32,4%	11,8%	2,9%	2,9%
Gemiddeld alle centra Nederland		**1,2%**	**2,5%**	**16,2%**	**46,1%**	**26,8%**	**3,1%**	**4,0%**

Het bezoekerscentrum is overbodig

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	53,8%	30,8%	3,8%	3,8%	0,0%	7,7%	0,0%
BC Het Amsterdamse bos	39	51,3%	17,9%	17,9%	5,1%	2,6%	2,6%	2,6%
BC Drents Friese Wold	25	60,0%	24,0%	4,0%	0,0%	0,0%	12,0%	0,0%
BC Sonsbeek	29	62,1%	6,9%	20,7%	3,4%	0,0%	6,9%	0,0%
BC De Hoep	45	64,4%	15,6%	6,7%	0,0%	6,7%	2,2%	4,4%
EcoMare	81	74,1%	13,6%	2,5%	2,5%	4,9%	1,2%	1,2%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	68,5%	17,8%	4,1%	2,7%	1,4%	2,7%	2,7%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	57,9%	15,8%	12,3%	5,3%	5,3%	0,0%	3,5%
Boomkroonpad	34	47,1%	20,6%	17,6%	0,0%	2,9%	2,9%	8,8%
Informatiecentrum Lhee	35	51,4%	11,4%	20,0%	11,4%	2,9%	0,0%	2,9%
BC 's-Graveland	27	70,4%	14,8%	0,0%	3,7%	3,7%	0,0%	7,4%
BC Hoge Veluwe	75	61,3%	20,0%	5,3%	6,7%	0,0%	4,0%	2,7%
BC Oostvaardersplassen	25	48,0%	28,0%	20,0%	0,0%	0,0%	4,0%	0,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	66,7%	14,3%	4,8%	4,8%	2,4%	2,4%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	67,7%	18,9%	5,4%	2,7%	0,0%	0,0%	5,4%
BC Oisterwijk	42	57,1%	21,4%	9,5%	2,4%	0,0%	9,5%	0,0%
Informatiecentrum Orvelte	37	48,6%	24,3%	8,1%	5,4%	2,7%	5,4%	5,4%
BC Tenellaplas	36	58,3%	16,7%	11,1%	0,0%	5,6%	8,3%	0,0%
BC Dwingelderveld	33	54,5%	30,3%	6,1%	3,0%	0,0%	6,1%	0,0%
BC Schiermonnikoog	25	56,0%	24,0%	8,0%	4,0%	0,0%	4,0%	4,0%
BC Het Zandspoor	39	66,7%	17,9%	7,7%	2,6%	0,0%	2,6%	2,6%
BC Meijendel	34	50,0%	20,6%	17,6%	5,9%	0,0%	2,9%	2,9%
Gemiddeld alle centra Nederland		**55,1%**	**19,2%**	**8,8%**	**4,0%**	**1,7%**	**6,2%**	**5,1%**

Het is er te druk

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	23,1%	19,2%	30,8%	11,5%	3,8%	7,7%	3,8%
BC Het Amsterdamse bos	39	10,3%	28,2%	41,0%	12,8%	5,1%	2,6%	0,0%
BC Drents Friese Wold	25	20,0%	24,0%	32,0%	12,0%	4,0%	4,0%	4,0%
BC Sonsbeek	29	17,6%	24,1%	34,5%	3,4%	6,9%	3,4%	0,0%
BC De Hoep	45	13,3%	24,4%	48,9%	8,9%	2,2%	2,2%	0,0%
EcoMare	81	17,3%	29,6%	33,3%	12,3%	2,5%	2,5%	2,5%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	17,8%	15,1%	46,6%	9,6%	1,4%	5,5%	4,1%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	29,8%	26,3%	21,1%	12,3%	3,5%	1,8%	5,3%
Boomkroonpad	34	20,6%	23,5%	32,4%	14,7%	2,9%	2,9%	2,9%
Informatiecentrum Lhee	35	22,9%	40,0%	25,7%	2,9%	2,9%	2,9%	2,9%
BC 's-Graveland	27	11,1%	33,3%	40,7%	0,0%	3,7%	3,7%	7,4%
BC Hoge Veluwe	75	12,0%	25,3%	36,0%	10,7%	4,0%	6,7%	5,3%
BC Oostvaardersplassen	25	20,0%	28,0%	32,0%	4,0%	0,0%	8,0%	8,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	26,2%	23,8%	35,7%	4,8%	4,8%	0,0%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	27,0%	35,1%	10,8%	21,6%	2,7%	2,7%	0,0%
BC Oisterwijk	42	9,5%	31,0%	45,2%	4,8%	0,0%	9,5%	0,0%
Informatiecentrum Orvelte	37	29,7%	27,0%	21,6%	8,1%	5,4%	2,7%	5,4%
BC Tenellaplas	36	22,2%	30,6%	22,2%	11,1%	5,6%	5,6%	2,8%
BC Dwingelderveld	33	24,2%	39,4%	18,2%	9,1%	3,0%	6,1%	0,0%
BC Schiermonnikoog	25	28,0%	24,0%	32,0%	8,0%	0,0%	4,0%	4,0%
BC Het Zandspoor	39	23,1%	35,9%	17,9%	15,4%	2,6%	0,0%	5,1%
BC Meijendel	34	14,7%	29,4%	26,5%	11,8%	5,9%	8,8%	2,9%
Gemiddeld alle centra Nederland		**19,2%**	**27,4%**	**29,4%**	**9,0%**	**3,3%**	**5,3%**	**6,4%**

Het bezoekerscentrum is geschikt voor kinderen

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	0,0%	0,0%	15,4%	38,5%	42,3%	0,0%	3,8%
BC Het Amsterdamse bos	39	0,0%	0,0%	7,7%	33,3%	51,3%	5,1%	2,6%
BC Drents Friese Wold	25	4,0%	4,0%	20,0%	28,0%	36,0%	8,0%	0,0%
BC Sonsbeek	29	0,0%	6,9%	20,7%	55,2%	10,3%	3,4%	3,4%
BC De Hoep	45	2,2%	2,2%	6,7%	28,9%	57,8%	0,0%	2,2%
EcoMare	81	3,7%	3,7%	6,2%	37,0%	45,7%	2,5%	1,2%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	1,4%	2,7%	15,1%	46,6%	27,4%	4,1%	2,7%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	1,8%	3,5%	15,8%	36,8%	33,3%	0,0%	8,8%
Boomkroonpad	34	0,0%	5,9%	23,5%	29,4%	32,4%	2,9%	5,9%
Informatiecentrum Lhee	35	0,0%	8,6%	20,0%	40,0%	22,9%	2,9%	5,7%
BC 's-Graveland	27	3,7%	3,7%	14,8%	29,6%	44,4%	0,0%	3,7%
BC Hoge Veluwe	75	0,0%	5,3%	25,3%	26,7%	33,3%	4,0%	5,3%
BC Oostvaardersplassen	25	12,0%	4,0%	12,0%	40,0%	24,0%	4,0%	4,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	2,4%	4,8%	14,3%	40,5%	28,6%	4,8%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	0,0%	5,4%	10,8%	43,2%	32,4%	8,1%	0,0%
BC Oisterwijk	42	0,0%	0,0%	7,1%	47,6%	35,7%	2,4%	7,1%
Informatiecentrum Orvelte	37	0,0%	13,5%	18,9%	35,1%	21,6%	2,7%	8,1%
BC Tenellaplas	36	2,8%	2,8%	25,0%	44,4%	11,1%	8,3%	5,6%
BC Dwingelderveld	33	0,0%	6,1%	9,1%	36,4%	36,4%	9,1%	3,0%
BC Schiermonnikoog	25	4,0%	8,0%	32,0%	32,0%	16,0%	0,0%	8,0%
BC Het Zandspoor	39	0,0%	2,6%	15,4%	25,6%	51,3%	2,6%	2,6%
BC Meijendel	34	0,0%	11,8%	26,5%	35,3%	11,8%	5,9%	8,8%
Gemiddeld alle centra Nederland		**1,8%**	**4,8%**	**19,2%**	**34,4%**	**28,0%**	**4,9%**	**6,8%**

Het bezoekerscentrum is geschikt voor volwassenen

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	0,0%	0,0%	7,7%	53,8%	38,5%	0,0%	0,0%
BC Het Amsterdamse bos	39	0,0%	2,6%	17,9%	43,6%	33,3%	2,6%	0,0%
BC Drents Friese Wold	25	0,0%	0,0%	24,0%	44,0%	28,0%	4,0%	0,0%
BC Sonsbeek	29	0,0%	0,0%	10,3%	58,6%	27,6%	3,4%	0,0%
BC De Hoep	45	0,0%	0,0%	13,3%	44,4%	35,6%	4,4%	2,2%
EcoMare	81	4,9%	1,2%	11,1%	39,5%	40,7%	1,2%	1,2%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	1,4%	0,0%	16,4%	43,8%	35,6%	2,7%	0,0%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	1,8%	1,8%	15,8%	35,1%	40,4%	1,8%	3,5%
Boomkroonpad	34	0,0%	0,0%	14,7%	44,1%	38,2%	0,0%	2,9%
Informatiecentrum Lhee	35	0,0%	0,0%	28,6%	57,1%	11,4%	0,0%	2,9%
BC 's-Graveland	27	3,7%	3,7%	7,4%	59,3%	18,5%	3,7%	3,7%
BC Hoge Veluwe	75	2,7%	2,7%	18,7%	42,7%	28,0%	2,7%	2,7%
BC Oostvaardersplassen	25	0,0%	0,0%	12,0%	60,0%	28,0%	0,0%	0,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	7,1%	4,8%	7,1%	38,1%	38,1%	0,0%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	2,7%	0,0%	18,9%	40,5%	37,8%	0,0%	0,0%
BC Oisterwijk	42	2,4%	0,0%	19,0%	50,0%	26,2%	2,4%	0,0%
Informatiecentrum Orvelte	37	2,7%	0,0%	10,8%	51,4%	32,4%	0,0%	2,7%
BC Tenellaplas	36	5,6%	2,8%	11,1%	58,3%	16,7%	5,6%	0,0%
BC Dwingelderveld	33	3,0%	0,0%	3,0%	48,5%	42,4%	3,0%	0,0%
BC Schiermonnikoog	25	0,0%	4,0%	16,0%	44,0%	28,0%	0,0%	8,0%
BC Het Zandspoor	39	10,3%	2,6%	10,3%	35,9%	38,5%	0,0%	2,6%
BC Meijendel	34	0,0%	8,8%	20,6%	52,9%	17,6%	0,0%	0,0%
Gemiddeld alle centra Nederland		**2,1%**	**2,1%**	**15,1%**	**45,8%**	**27,6%**	**3,1%**	**4,2%**

Het bezoekerscentrum is alleen interessant voor mensen die zeer in de natuur zijn geinteresseerd

Centrum	aantal	helemaal niet van toepassing	niet van toepassing	enigszins van toepassing	van toepassing	zeker van toepassing	geen mening	weet ik niet
Infopunt De Kemphaan	26	11,5%	30,8%	23,1%	15,4%	11,5%	7,7%	0,0%
BC Het Amsterdamse bos	39	25,6%	25,6%	15,4%	17,9%	10,3%	5,1%	0,0%
BC Drents Friese Wold	25	16,0%	16,0%	20,0%	12,0%	20,0%	8,0%	8,0%
BC Sonsbeek	29	20,7%	24,1%	37,9%	10,3%	6,9%	0,0%	0,0%
BC De Hoep	45	15,6%	17,8%	33,3%	17,8%	11,1%	2,2%	2,2%
EcoMare	81	27,2%	29,6%	27,2%	7,4%	6,2%	1,2%	1,2%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	13,7%	35,6%	17,6%	21,9%	5,5%	4,1%	1,4%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	15,8%	28,1%	21,1%	10,5%	14,0%	5,3%	5,3%
Boomkroonpad	34	17,6%	23,5%	26,5%	14,7%	11,8%	2,9%	2,9%
Informatiecentrum Lhee	35	17,1%	11,4%	28,6%	31,4%	2,9%	5,7%	2,9%
BC 's-Graveland	27	14,8%	29,6%	33,3%	11,1%	7,4%	0,0%	3,7%
BC Hoge Veluwe	75	17,3%	29,3%	25,3%	14,7%	8,0%	2,7%	2,7%
BC Oostvaardersplassen	25	8,0%	24,0%	32,0%	16,0%	12,0%	4,0%	4,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	23,8%	16,7%	19,0%	26,2%	9,5%	0,0%	4,8%
BC Sallandse Heuvelrug	37	24,3%	13,5%	27,0%	21,6%	8,1%	2,7%	2,7%
BC Oisterwijk	42	16,7%	31,0%	19,0%	21,4%	7,1%	2,4%	2,4%
Informatiecentrum Orvelte	37	21,6%	29,7%	27,0%	8,1%	2,7%	5,4%	5,4%
BC Tenellaplas	36	8,3%	27,8%	27,8%	13,9%	11,1%	5,6%	5,6%
BC Dwingelderveld	33	18,2%	27,3%	21,2%	18,2%	6,1%	6,1%	3,0%
BC Schiermonnikoog	25	8,0%	12,0%	28,0%	36,0%	8,0%	4,0%	4,0%
BC Het Zandspoor	39	23,1%	30,8%	23,1%	12,8%	7,7%	0,0%	2,6%
BC Meijendel	34	5,9%	29,4%	26,5%	20,6%	8,8%	2,9%	5,9%
Gemiddeld alle centra Nederland		**15,5%**	**22,8%**	**25,0%**	**18,7%**	**8,3%**	**4,7%**	**5,1%**

Voldeed het centrum aan uw verwachtingen?

Centrum	aantal	Ja, zeer zeker	Ja, zeker	Ja, enigszins	Nee, eigenlijk niet	Nee, zeker niet
Infopunt De Kemphaan	26	19,2%	50,0%	23,1%	7,7%	0,0%
BC Het Amsterdamse bos	39	17,9%	56,2%	23,1%	2,6%	0,0%
BC Drents Friese Wold	25	28,0%	44,0%	28,0%	0,0%	0,0%
BC Sonsbeek	29	24,0%	41,1%	31,0%	3,4%	0,0%
BC De Hoep	45	22,2%	55,6%	17,8%	4,4%	0,0%
EcoMare	81	38,3%	49,4%	11,1%	1,2%	0,0%
Biesboschcentrum Dordrecht	73	21,9%	58,9%	17,8%	1,4%	0,0%
Bezoekerscentrum De Biesbosch	57	26,3%	49,1%	22,8%	1,8%	0,0%
Boomkroonpad	34	17,6%	38,2%	32,4%	11,8%	0,0%
Informatiecentrum Lhee	35	14,3%	54,3%	25,7%	5,7%	0,0%
BC 's-Graveland	27	18,5%	74,1%	7,4%	0,0%	0,0%
BC Hoge Veluwe	75	17,3%	57,3%	25,3%	0,0%	0,0%
BC Oostvaardersplassen	25	24,0%	48,1%	28,0%	0,0%	0,0%
BC Natuurpark Lelystad	42	23,8%	59,5%	16,7%	0,0%	0,0%
BC Sallandse Heuvelrug	37	21,6%	56,8%	21,6%	0,0%	0,0%
BC Oisterwijk	42	21,4%	51,4%	23,8%	2,4%	0,0%
Informatiecentrum Orvelte	37	21,6%	56,8%	21,6%	0,0%	0,0%
BC Tenellaplas	36	8,3%	52,8%	36,1%	2,8%	0,0%
BC Dwingelderveld	33	21,2%	51,5%	27,3%	0,0%	0,0%
BC Schiermonnikoog	25	20,0%	60,0%	16,0%	4,0%	0,0%
BC Het Zandspoor	39	25,6%	56,4%	15,4%	2,6%	0,0%
BC Meijendel	34	8,8%	50,0%	32,4%	8,8%	0,0%
Gemiddeld alle centra Nederland		**18,6%**	**52,1%**	**25,9%**	**3,0%**	**0,4%**

Bijlage 5 Vergelijking tussen de scores van de bezoekerscentra op de stellingen

* De scores zijn gebaseerd op het optellen van de percentage 'van toepassing' en 'zeker van toepassing'

Stelling	Gemid-delde score*	3 Centra die het hoogst scoren*	3 Centra die het laagst scoren*
Het bezoekerscentrum is gezellig	50,2%	BC Dwingelderveld (69,7%) EcoMare (65,4%) BC Drents Friese Wold (64%)	BC Meijendel (35,3%) BC Oostvaardersplassen (36%) BC Schiermonnikoog (40%)
Het bezoekerscentrum geeft veel informatie	68,6%	BC Dwingelderveld (87,9%) EcoMare (87,7%) De Hoep (82,3%)	BC Meijendel (50%) BC Tenellaplas (61,1%) Infopunt De Kemphaan (61,6%)
Het bezoekerscentrum is ouderwets	12,0%	BC Dwingelderveld (3,0%) Drents Friese Wold (4%) BC Schiermonnikoog (4%)	Informatiecentrum Orvelte (27,0%) BC Tenellaplas (19,4%) BC Het Zandspoor (17,9%)
Het bezoekerscentrum is modern	36,9%	Infopunt De Kemphaan (80,7%) BC De Hoep (66,6%) EcoMare (59,2%)	Informatiecentrum Orvelte (10,8%) BC Schiermonnikoog (16,0%) BC Meijendel (17,6%)
Het bezoekerscentrum is zakelijk	13,2%	BC Sonsbeek (31,0% Infopunt De Kemphaan (26,9%) BC Oisterwijk (26,1%)	BC Amstersdamse bos (2,6%) BC Natuurpark Lelystad (4,8%) BC Oostvaardersplassen (8,0%)
Het bezoekerscentrum is sfeervol	51,1%	Informatiecentrum Orvelte (72,9%) BC Dwingelderveld (69,7%) BC Oisterwijk (69,1%)	BC Meijendel (35,3%) Infopunt De Kemphaan (38,5%) BC Oostvaardersplassen (40,0%)
In het bezoekerscen-trum is veel te beleven	40,8%	EcoMare (70,4%) BC Het Zandspoor (56,4%) BC De Hoep (55,6%)	BC Meijendel (14,7%) BC Oostvaardersplassen (20,0%) BC Tenellaplas (33,3%)
Het bezoekerscentrum is interactief	34,8%	BC De Hoep (62,2%) BC Dwingelderveld (51,5%) Informatiecentrum Lhee (48,6%)	Informatiecentrum Orvelte (21,6%) BC Meijendel (23,5%) BC Sonsbeek (27,5%)
Het bezoekerscentrum is serieus	61,7%	BC Oostvaardersplassen (80,0%) BC Sallandse Heuvelrug	BC Meijendel (38,3%) BC Sonsbeek (48,3%) Boomkroonpad (53,0%)

		(75,6%) EcoMare (74,1%)	
Het bezoekerscentrum is saai	8,4%	Informatiecentrum Lhee (2,9%) Infopunt De Kemphaan (3,8%) BC Schiermonnikoog (4,0%)	BC Tenellaplas (16,6%) BC Dwingelderveld (15,2%) BC Meijendel (14,7%)
Het bezoekerscentrum zet aan tot activiteiten	39,3%	BC Oisterwijk (61,9%) BC 's-Graveland (59,2%) BC Het Zandspoor (59,0%)	BC Meijendel (17,6%) BC Dwingelderveld (30,3%) Informatiecentrum Orvelte (35,1%)
Het bezoekerscentrum is nuttig	72,9%	EcoMare (88,8%) BC Oisterwijk (85,7%) BC s'-Graveland (85,2%)	BC Meijendel (44,2%) Informatiecentrum Orvelte (64,8%) BC Tenellaplas (66,7%)
Het bezoekerscentrum is overbodig	5,7%	Informatiecentrum Lhee (14,3%) BC De Biesbosch (10,6%) Informatiecentrum Orvelte (8,1%)	BC Drents Friese Wold (0%) BC Oostvaardersplassen (0%) BC Oisterwijk (2.5%)
Het is er te druk	12,3%	BC Sallandse Heuvelrug (24,3%) BC Het Zandspoor (18,0%) BC Het Amsterdamse bos (17,9%)	BC 's-Graveland (3,7%) BC Oostvaardersplassen (4,0%) BC Oisterwijk (4,8%)
Het bezoekerscentrum is geschikt voor kinderen	62,4%	BC De Hoep (86,7%) BC Amsterdamse Bos (84,6%) BC Oisterwijk (83,3%)	BC Meijendel (47,1%) BC Schiermonnikoog (48,0%) BC Tenellaplas (55,5%)
Het bezoekerscentrum is geschikt voor volwassenen	73,4%	Infopunt De Kemphaan (92,3%) BC Dwingelderveld (90,9%) BC Sonsbeek (86,2%)	Informatiecentrum Lhee (68,5%) BC Meijendel (70,5%) BC De Hoge Veluwe (70,7%)
Het bezoekerscentrum is alleen interessant voor mensen die zeer geïnteresseerd in de natuur zijn	27,0%	BC Schiermonnikoog (44,0%) BC Natuurpark Lelystad (35,7%) Informatiecentrum Lhee (34,3)	Informatiecentrum Orvelte (10,8%) EcoMare (13,6%) BC Sonsbeek (17,2%)

' Geen kleffe broodjes en bekertjeskoffie!'

Bijlage 6: Redenen ter stimulering van bezoek

Reden ter stimulering van bezoek	Ja (1/2/3)* (%)	Nee (1/2/3)* (%)	Geen mening (1/2/3)* (%)
Toiletten	85.3/84.6/86.8	8.8/9.3/7.6	5.9/6.0/5.6
Restauratievoorziening	78.4/77.2/80.9	13.6/14.7/11.2	8.0/8.1/7.9
Terras	71.3/69.7/74.8	18.6/20.4/14.7	10.1/9.9/10.4
Tentoonstellingen over de natuur in de omgeving	71.0/80.2/50.6	17.4/11.1/31.4	11.6/8.7/18.0
Schriftelijke informatie in de vorm van folders, boeken e.d.	70.0/78.2/51.8	18.7/13.1/31.0	11.3/8.7/17.2
Informatiebalie waar iemand u persoonlijk te woord staat	60.8/68.0/44.9	26.2/22.0/35.6	13.0/10.0/19.6
Georganiseerde activiteiten in de natuur zoals excursies	56.2/61.5/44.2	29.2/25.7/37.1	14.6/12.8/18.7
Activiteiten speciaal gericht op kinderen	50.8/53.7/44.3	31.8/29.9/36.1	17.4/16.4/19.6
Winkel met boeken en natuurproducten	49.1/56.0/33.7	34.8/30.8/43.8	16.1/13.2/22.5
Speelmogelijkheden voor kinderen	49.0/50.6/45.5	34.2/33.2/36.6	16.7/16.2/17.9
Film of videozaal	47.3/53.4/33.9	36.7/32.5/46.1	16.0/14.2/19.9
Fietsverhuur	46.2/46.8/45.1	38.5/39.0/37.5	15.2/14.2/17.4
Aanbod van arrangementen	45.0/46.8/41.0	37.8/37.5/38.5	17.2/15.7/20.5
Voorzieningen voor rolstoelgebruikers	38.7/42.6/30.1	38.4/34.8/46.4	22.9/22.6/23.5
Educatieve ruimte voor scholen	38.0/43.9/25.0	39.0/35.0/48.0	22.9/21.1/26.9
Voorzieningen voor blinden en slechtzienden	28.4/31.0/22.6	42.6/40.0/48.3	29.0/29.0/29.1
Ruimte waar je kunt vergaderen/ die je kunt huren	10.1/11.3/7.4	65.0/64.8/65.4	24.9/23.9/27.2

Hieronder zijn de redenen ter stimulering van bezoek opgenomen die de ondervraagden zelf hebben aangegeven:

Activiteiten	Aantal Keer genoemd
Meer activiteiten/ rondleidingen/lezingen/demonstraties	8

' Geen kleffe broodjes en bekertjeskoffie!'

/braderietje/evenementen/markten	
Excursies, wandelingen met gids	3
Verhoog de interactiviteit, de huidige jeugd zal meer en sneller geïnteresseerd zijn/interactieve dingen/zelf dingen kunnen doen/testen/uitproberen	3
Bekende Nederlanders als excursieleider/spreker	1
Activiteiten zijn te voorspelbaar, verbind gewone met ongewone met b.v. poezie en landschap, verkeer en landschap, vooruitgang en natuur etc.	1
Als onderdeel voor schoolreizen	1
Activiteiten waarbij scholen een natuurgebied adopteren en regelmatig zelf onderhouden met b.v. bosbeheerder doen	1
Eerst info, dan pas de excursie	1
Bijeenkomsten	1
Kinderen	
Moet interessant zijn voor de kinderen/als kinderen iets moois kunnen maken/informatie op een speelse manier presenteren voor de kinderen/als het maar leuk is voor de kinderen/als er meer voor kinderen te doen zou zijn/spel, informatie en uitdaging voor kinderen/leerzaam voor de kinderen	7
Mijn kinderen de liefde voor de natuur bijbrengen	1
Aankleding/onderhoud/uitstraling	
Goede buiteninrichting, natuurlijke omgeving, mooie wandelomgeving	2
De gezelligheid	2
Verzorging schoon en goed onderhouden, geen rommel overal	1
Expositie	
Meer gericht op plaatselijke natuur/info over gebied en omgeving/ specifieke bezienswaardigheden in het gebied/meer info over dieren en planten in nabije omgeving	5
Tijdelijke exposities/wisselende tentoonstelling	2
Als het maar informatief is	2
Historische informatie/geschiedenis van de omgeving	2
Niet natuur gerelateerde exposities	1
Natuur tentoonstellingen	1
Geluiden van de natuur	1
Informatie over waar je in bepaald jaargetijde op moet letten/wat er speciaal te zien is	1
Inspelen op vernieuwingen	1
Als er goede info over natuurveranderingen van vroeger en heden zijn, bv. milieuvervuiling	1
Faciliteiten	
Kopen wandelkaarten, brochures met wandelroutes, uitgezette wandelroutes, plattegrond/meer uitgezette gemarkeerde wandelroutes/startpunt en eindpunt routes/suggesties voor een wandeling	17
Goede schuilmogelijkheid voor slecht weer en paraplu's/slechtweer accomodatie	6

' Geen kleffe broodjes en bekertjeskoffie!'

Goede catering/sfeervolle cafe/restaurant met ruime en goede keuze/terras waar men tot rust kan komen en verfrissen/je moet er gezellig kunnen zitten	5
Levende have aanwezig/kinderboerderij/ik ben dol op zeehonden	3
Verhuur kano's/bootjes, trapauto's voor kinderen, bolderwagens. In de winter misschien ski's voor langlaufen. Verhuur boot/kano/ waterfiets/verrekijkers	3
Pretparkachtige zaken, meer plezier	2
De verkoop van streekproducten, zoals honing, etc. wel biologische	1
Het belangrijkste is en blijft het toilet	1
Misschien als er meteen een soort VVV over de omgeving in zou zitten	1
Bibliotheek/referentiemateriaal	1
Iets interessanters dan een oubollig filmzaaltje en groezelige folders gedrukt in 1998	
Webcam	1
Guesthouse: accommodatie waar je kunt overnachten tijdens meerdaagse route	1
Rokersruimte	1
Rookvrij	1
Contact met de beheerder	1
Toegankelijkheid en bereikbaarheid	
Goede en voldoende parkeergelegenheid (ook voor paarden)	8
Goede bereikbaarheid met OV, makkelijke routebeschrijving	8
Drinken voor honden/ik wil mijn hond meenemen tijdens excursie/als honden ook welkom zijn er er voor honden voorzieningen zijn en niet alleen voor kinderen zoals b.v. een strand	5
Meer mogelijkheden voor rolstoelgebruikers, meer zitgelegenheid voor als je slecht ter been bent, gebruik wandelwagens voor mijn man die slecht kan lopen en praktisch blind is/ Leenrolstoelen	5
Geen entree heffen (of weinig)/niet te hoeven betalen om naar de toilet te gaan	4
Ruime openingstijden, winteropenstelling	2
Je loopt er zomaar niet binnen, maak het aantrekkelijker, Op eigen houtje mogen rondkijken	2
Honden verbieden ivm vervuiling door poep	1
Overigen	
Meer publiciteit in de media/werken aan bekendheid, er zijn meer centra dichtbij huis dan ik dacht/als ze wat meer aan de weg zouden timmeren, dat zet aan tot een eventueel bezoek	4
Persoonlijk ben ik wel gecharmeerd van de brede opzet van parken in Canada en Amerika, groter, met meer landschappelijke aspecten	1
De centra in Ruinen en vooral Hellendoorn zijn perfect	1
Elk bezoekerscentrum heeft zijn eigen identiteit, houden zo	1
Het lijkt wel dat het op een of andere manier meer gaat trekken naar mate je ouder wordt	1
Alles is goed zo	1

' Geen kleffe broodjes en bekertjeskoffie!'

Bijlage 7: Gewenste informatie

Informatie	1*	2	3	4	5	6	7
Dieren in het betreffende natuurgebied	1.5%	1.7%	11.9%	41.8%	40.4%	2.1%	0.6%
Wandel en fietsmogelijkheden	1.9%	2.3%	14.3%	40.2%	38.6%	2.1%	0.6%
Actuele informatie over de natuur in het gebied	1.4%	3.0%	15.4%	42.5%	34.6%	2.4%	0.8%
Natuur in het algemeen	1.7%	3.8%	22.7%	40.1%	28.7%	2.2%	0.9%
Planten in het betreffende natuurgebied	2.3%	6.4%	24.2%	37.6%	26.1%	2.7%	0.6%
Het werk van de beheerder van het gebied	3.9%	12.6%	31.9%	32.4%	14.4%	3.5%	1.3%
Andere recreatiemogelijkheden in de buurt	6.0%	11.0%	30.8%	34.6%	13.0%	3.3%	1.2%

* 1 = niet belangrijk
2 = een beetje belangrijk
3 = enigszins belangrijk
4 = belangrijk
5 = zeer belangrijk
6 = geen mening
7 = weet niet

Totaallijst van door de ondervraagden zelf genoemde informatie en andersoortige opmerkingen

Informatie	
Historische informatie/over ontstaan en gebruik in de loop van de tijd/geschiedenis van het natuurgebied	14
Toegankelijkheid: je moet soms zoeken naar de ingang/bereikbaarheid/bereikbaarheid OV	8
Toegankelijkheid minder validen	4
Wandel/fietsroutes/rondwandelingen	3
Bescherming van het gebied/wat niet te doen om de natuur geen schade toe te brengen/omgang met de natuur voor de bezoekers	3
Informatie over verschillen tussen de seizoenen/seizoensgebonden informatie	2
Informatie over excursies	2
Interactief en moet mooi ogen, beetje van deze tijd/bij de tijd blijven	2
Info over bezienswaardigheden in de buurt	1
Aanzetten tot nadenken	1
Milieubescherming	1

' Geen kleffe broodjes en bekertjeskoffie!'

Deskundig advies	1
Regelmatige vernieuwing/uitbreiding/verandering van de informatie/expositie	1
Weerbericht	1
Verklaring waarom honden bijna altijd aangelijnd moeten zijn	1
Andersoortige opmerkingen	
Parkeermogelijkheid voor fietsen en brommers. Tegels met fietsenstandaards ivm het wegzakken in modder en omvallen voertuigen/goede parkeermogelijkheid/goede parkeergelegenheid in de omgeving die het liefst gratis is voor bezoekers/passysteem om wild-parkeren tegen te gaan/Voldoende parkeerplaatsen/bewaaktefietsenstalling	10
Openhartig en vriendelijk personeel/gemoedelijkheid/gastvrijheid/deskundig	6
Rust/rustige sfeer/rustige muziek	5
Speurtochten voor kinderen met opdrachten, kleurplaten / originele simpele speelmogelijkheid voor kinderen (b.v. klimmen in een boom)/kindvriendelijk	5
(Schone) Toiletten	4
Parkeergelegenheid invaliden/goede voorzieningen scootmobiel en rolstoel	3
Eten en drinken/restauratieve voorzieningen koffie/thee/fris en snoep of snack	3
Gezellige uitstraling/ Het moet er verzorgd en aantrekkelijk uitzien	3
Toegang voor (aangelijnde) honden	2
Schuilen bij regen/schuilhutten	2
Fotowandeling: langs fotogenieke plekjes Mogelijkheden voor natuurfotografie	2
Verkoop van zaden/plantenstekjes uit betreffende gebied	2
Bezoekerscentra zijn vaak saai en oubollig/Het moet geen geitewollensokken bedoeling zijn	2
Schoolreisjes moeten zich netjes gedragen/geen ongeordende schoolklassen	2
Betere routes met gekleurde paaltjes/ goede wandelpaden met duidelijke bewegwijzering	2
Verzorgd uiterlijk, goed toegankelijk informatie, schoon	2
Interactief bezig kunnen zijn, ontdekken door middel van doen	2
Dat je een afspraak kan maken om de beheerder een dag deel kan helpen voor betere betrokkenheid	1
Iemand aanwezig die je alles kunt vragen	1
Rondleidingen en sprekers	1
Het geven van educatie ten bate van bewustwording van de bezoekers over de waarde van de natuur	1
Film/video over natuur spreekt kinderen van nu meer aan dan geschreven tekst	1
Vrij toegankelijk	1
Meer zitgelegenheid	1
Stilte zoveel mogelijk respecteren, vooral door jeugd op de paden te blijven, geen motor/cross/skatebanen in deze gebieden	1
Het moet niet overbevolkt zijn; de natuur moet het belangrijkste blijven	1
Verkoop plastic poncho's en leuke dingetjes	1
Speeltuin/speelgoed/bezigheden/educatieve activiteiten voor kinderen	1
Fietsverhuur	1
Paardentram in Orvelte was erg leuk en educatief, dit is zeer aan te raden voor andere gebieden. Jonge kinderen wandelen soms nog niet zo graag en zo zie en hoor je veel info	1

' Geen kleffe broodjes en bekertjeskoffie!'

Bijlage 8: Mensen wensen

Hieronder zijn ter informatie enkele resultaten opgenomen uit het rapport 'Mensenwensen', dat Intomart in 1999 in opdracht van het ministerie LNV heeft gedaan:

De top vijf van bij de Nederlanders meest aansprekende natuur is:

Plaats in top 5	Fysieke verschijningsvormen	Intrinsieke kenmerken	Ervaringen	Activiteiten
1.	bossen	natuur die haar eigen gang gaat	ontspanning	wandelen
2.	zee, strand en duinen	veel verschillende soorten planten en dieren	frisse lucht/ geuren opsnuiven	fietsen
3.	meren en plassen	stil (geen geluid)	tot rust komen	natuur bekijken en beluisteren
4.	heuvellandschap	rustig (weinig mensen)	omgeven zijn door stilte en rust	zitten, liggen en luieren
5.	heidevelden of zandverstuivingen	veel afwisseling van soorten natuur en groen	afleiding vinden van dagelijkse beslommeringen	struinen

Burgers hebben de neiging om de soorten natuur en groen die de eigen regio typeren aantrekkelijker te vinden dan soorten natuur en groen die de eigen regio minder typeren. In de regio's waar heuvels voorkomen scoort 'heuvellandschap' hoger

Mensen prefereren die ervaringen die men (waarschijnlijk) minder makkelijk krijgt in de eigen leefomgeving. Naar mate de verstedelijking toeneemt, neemt bijvoorbeeld de voorkeur voor een stilte, rust en een confrontatie met de elementen toe.

Het kustgebied alsmede de meren en de plassen zijn meer in trek bij jongeren alsmede parken.

55-Plussers geven relatief vaak de voorkeur aan comfortabele fietspaden. Goed en gemarkeerde wandelroutes zijn vooral favoriet bij mensen in de leeftijd tussen de 46 en de 55 jaar. 55-Plussers hebben daarenboven en uitgesproken afkeer van kronkelende en onverharde paden en van ruige natuur.

Naar mate de bezoekfrequentie toeneemt, neemt ook de voorkeur voor afwisseling in natuur en groen toe. Met het toenemen van de bezoekfrequentie, neemt ook een relatieve afkeer van comfortabele fietspaden en goed gemarkeerde wandelroutes toe. Kennelijk is de frequente natuurbezoeker wat avontuurlijker ingesteld dan de minder frequente bezoeker.

Tussen de leeftijdsgroepen zijn duidelijke verschillen als het gaat om de voorkeur voor activiteiten. Fietsen is duidelijk minder populair onder jongeren. Zij geven vaker

de voorkeur aan het bekijken en beluisteren van de natuur, nadenken en verzamelen. Opvallend is de relatief geringe populariteit van struinen onder jongeren. Ook is er samenhang tussen de voorkeur voor activiteiten en het opleidingsniveau. Met het stijgen van het opleidingsniveau neemt de voorkeur voor het bekijken en beluisteren van natuur en sporten toe, maar neemt de voorkeur voor fietsen, zitten luieren en liggen, struinen alsmede zwemmen af. Verder is er samenhang met bezoekfrequentie. Naar mate de bezoekfrequentie toeneemt, neemt de voorkeur voor wandelen, fietsen alsmede het bekijken en beluisteren van natuur ook toe. Uitzondering vormen de zeer frequente natuurbezoekers, waarbij deze activiteiten niet bovengemiddeld worden geprefereerd. Zeer frequente bezoekers prefereren juist vaker struinen

Mensen met een voorkeur voor bossen geven vaker de voorkeur voor wandelen en fietsen, terwijl mensen die de zee, het strand en de duinen prefereren vaker de voorkeur geven aan zwemmen, varen, zitten, liggen en luieren alsmede verzamelen. Ook hier is sprake van een consistent patroon: mensen prefereren de natuur die het best hun favoriete activiteiten accommoderen.

Nederlanders willen voor alles meer bossen en meer wilde en ruige natuurgebieden. Daarnaast wil men meer parken in de stedelijke gebieden.